

6
MM
BER
6

ROMAN

No 3

AR. H. K. Kreitzerzidi o. k. k. Eesti MSV Riiklik Kirjastus

SP
1927

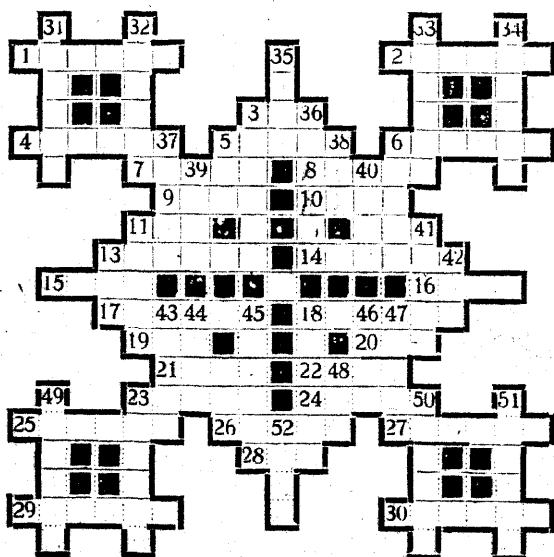
Talw Helweetsias

**KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.**

Kindmõistus

Nr. 3 (117).

Ristsõnade mõistus.
Kokkuseadnud Uno Noorela.

Sõnade seletused.

Põikread.

1. Mälestuste kogu.
2. Lind.
3. Tarvitatakse raudvitste liitmiseks.
4. Inimese halb omadus.
5. On igal kellal.
6. Waegne nirk.
7. Süstataoline sõiduk.
8. Kostub inimestelt, kellele ülekohtu tehtud.
9. Ootab walmissaanult heinamaal reha.
10. Aialill.
11. Wana naisterahwas.
12. Üks wanemaist.
13. Ülikooli õpejõud.
14. Eesti ajaleht.
15. Leidub sepikodades.
16. Harilik sõiduriist suurlinnades.
17. Wäärtpaber, kuid mitte alati.
18. On igal inimesel.

19. Parem Eesti maadleja.
20. Sügisel sageli nähtaw põllumehe töowili.
21. Tähtis Prantsuse kirjanik.
22. Wiletsam puuliikidest.
23. Wõimaldab sõidu.
24. Wenelaste traditsiooniline komme enne lihawõtte pühi.
25. Tuntud ajakiri.
26. Näitab kella juures aega.
27. Eestipärane mehenimi.
28. Kuulub riigikogusse
29. Wanema põlwe inimeste ajawiide.
30. Wäike wõipütt.

Püstread.

3. Rahwaste tõug
5. Jõgi Lõuna-Eestis.
6. Linn Poolamaal.
11. Sõna, mida ägeduses öeldakse.
13. Fnd Inglise peaminister †.
18. Puu.
23. Osa teatrist.
31. Rätsepa tööriist.
32. Mitte loodis ehitus.
33. Tarwitatakse ka ilupuuks.
34. Ilma kellela, pole ükski tsirkus.
35. Rooma päästjad.
36. Tuntud Eesti karskuse apostel.
37. Hulgast wäheste otsimine.
38. Ajanäitaja.
39. Wettinud puutükk.
40. Seda on ka Eesti
41. Tarwitatakse habemeajamisel.
42. Milline peab olema sport?
43. Waimudelähenemist kuulutaw tegusõna.
45. Wedeliku mõõt.
46. Seletataw peegeldumisega.
47. Teeb jõulu ajal lastele rõõmu.
48. Meetermõõduline pinnamõõt.
49. Ei puudu üheski warietees.
50. Tuulest aetaw weski.
51. Suurim erilaste liiki nõelaw putukas.
52. Wääriline jaatamissõnaga.

Lahendused tulewad saata „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16 kuni 15 märstini Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 7 (121).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) Kõites aastakäik „Romaan'i“ 1926. a.; 2) Gariele D. Annunzio „Surnud linn“; 3) Marie Underi „Weri walla.“

„Romaan'i“ talitus.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: H. Courths-Mahler: Juta. — Gustaw Schröer: Engelmanni kaheksas. — Wöhrmann: Söbrale. — Björnstjerne Björnson: Karukütt. — Flemming Algreen: Neli kunstnikku. — H. Gäfken: Tihane. — Lia Bayer: Kuum veri. — Andres Silla: Waene. — Manfred Kyber: Lagedal. — Fred Petton: Lohusaarē wanad. — Luise Westkirch: Libahunt. — Tött ja nalja.

Nr. 3 (117)

Weebruar 1927

VI aastakäik.

Juta.

Saksa kirjaniiku Courths-Mahler'i romaani.

3

Mufurietetj ei saanud täna asja. Juta jäi oma töötuppa seniks, kui ema juba oli magama läinud.

Wahetewahel kargas ta jalule, nagu ise oma raskete mõtete eest põgeneda tahtes, ja jalutas taas tasakaali edasi ja tagasi. Ka järgnevad päewad olid Jutale ülivärsked. Sagebastei uskus ta, et enam ei jõuagi rahulikult ema ette astuda.

Ettewaatlisult pidi ta müüdkä ajalehed läbi waatama, enne kui need ema kätte sattusid. Wõimalik ju, et neis mõni teade Fredy surmast seisis.

Tädi Maria toetas teda ustawalt. Sagebasteini kui muudu tuli ta ema juure, et Jutal kergem oleks. Ka pärast Fredy matust jäi tädi Maria haige juure. Juta oli kohe, kui Fredy surimeha juurest tuli, emale ütelnud, tema pidawat minema proua v. Bengerni juure toaletikappi maalima. Seeega põhjendades oma uut, pikemat eemalviibimist.

Onu doktor saatis Jutat ka seeford. Üheskoos saatsid nad Fredy kalmule Oli pilwine päew. Ümberkätsakat sadas, ja sellepärast oli kõik sompus.

Murtuna tuli Juta matustelt koju.

Tarwilisud teated sõpradele ja tuttawatele, kes Fredy surma pidid teadma, saatis dr. Görger. Tema oli enese peale wõtnud ka teateaatmise tädi Laurale. Minna pidi weel terawamini kui muudu posti walwama, ja ta oli kir-

jafandjaga maha teinud, et see kirja tuues ei pea helistama.

Leenale ei olnud Juta teadet saatinud. See sai kirwast sündmusest weel kojugi jõudes külalt wara teate.

Dotamatult lubas tädi Laura müüd Fredy wõlad tasuda. Juta pidi selle pakkumise jälle väga tänuiliskult wastu wõtma, sest wõlad olid ligi kümnetuhat marka suured ja tema ise ei oleks nii suurt summat ütal kokku saanud.

Tädi Laura kirjutas mõned kaastundesõnad proua salandõnik Falknerile ja ta tütrele, kuid neid ei saanud haige muidugi lugeda. Ses kirjast seletas tädi Laura, tema ei tasuwat Fredy wõlga mitte wähest sellepärast, nagu tunneks ta südames piina, et ta Fredyle nõutud kolmetuhandest marka polnud annud, waid sellepärast, et ta temale müüd ei tarwitsewat lubatud lisatasu anda.

Jutale tegid need külmad, lühikesed sõnad walu, ehkki ta enesele ütles, et tädi Laura neist nii kaugele oli ja neid sellepärast ei ojanud mõista. Ta tänas teda lihtsate sõnadega ja kirjutas, et ta südamest seega raske loorem ära on wõetud.

Fredy järelejäänud asjad lastis doktor Görger Juta nõusolekul ära müüa. Minult isiklikud mälestuseasjad jäid müümata. Ja nii sai Juta mõni sada marka raha. See põletas ta sõnni, aga doktor Görger ütles, et ta seda

raha siis hädasti wajawat, kui Leena koju jõuab.

Waherjal oli ka Leenalt telegramm tulnud, et ta terwelt „Rhenania“ lael wiibiwat.

6.

Päewad möödusid Jutale tinarasketena. Ta ei leidnud enam endist tödlust, ometi töötas ta hoolega, et ei tarwitseks nii tihti ema juures wiibida, kus tal mahti polnud enesesse süweneda ja mõtteid koguda.

Umbes kaheksa päewa olid Fredy matusest möödnud. Kell sai warsti kaksteistkümmend. Juta oli äsja õhtul Loolo v. Wengernilt posti kaudu kirja saanud, milles see teatas, et ta järgmisel päewal tahab tulla tema pilte waa- tama.

Juta oli neil päewil waewalt mõtelnud proua v. Wengernile; tema lootus, et mõne pildi saab müüa, oli wäike. Samuti oli ta hoidunud herra v. Hoheneeggile mõtlema. Ta jüda oli nii wäga täidetud oma murest, et muule ei mõinud mõeldagi. Alles proua v. Wengerni kiri tuletas talle jälle selle proua lubamist meele.

Wäsimult oli ta pildid oma töötoas nii üles seadnud, et neid lahedasti wõidi waadelda. Emale oli ta teatanud, et proua v. Wengerni tuleb, ja see palwetas wäikelt, et Juta mõne pildi jaoks rahaks teha.

Täitja jama muretult ja rõõmsalt kui muudu ei olnud Juta ennaft neil päewil ometi mitte näidata mõinud, kui ta ema juures wiibis. Sellepärast uskus see, et Jutal rahanured olid.

Tal polnud aimugi, millist walu Juta sala- mahti oma südames kandis. Mõni päew tagasi oli Fredi garnisonilt telegramm tulnud, mille doktor Görger sealt oli saata lastnud. See telegramm oli silmanähtawal Fredytl emale ja dele ja temas peitus teade, et Fred mõneks kuuks Metzji kommandeeritud ja wiibimata jüua peab sõitma.

Ena ei leidnud selles küll midagi išeäralikku, aga ta oli wäga murelik.

„Mitte jumalaga jätmisekski ei ole nad talle aega annud. Waata, laps, mina ei pea liig palju rõõmustama. Tilgake sappi peab weinis ikka peituma. Ja see oleks ju ometi nii wäga ilus olnud, kui teie kõik jõuluajal jälle oleksite mõinud koos olla,“ oli wana daam ohates ütelnud.

Juta jüda oli kartuses raskesti põksunud. Tema kirjutuslaua sahtlis seisid mõned post- faardid, mis Fred kaks aastat tagasi koju saats- nud, kui ta mõni aeg oli pidanud Metzjis tee-

nima. Neid kaarte tuli nüüd emale näidata kui wärskelt saadetuid.

Fred oli alati kaartidele kirjutanud ainult terwituse ja selle, et terve on, sest ta oli kir- jutama laisft Juta oli kuupäewa wälja radee- riinud, nii et seda näha ei olnud. Nii tuli kõik teha, et haige ema poja surmast teateid ei saaks.

Kui raske ja rõhuv paistis see kõik Jutale! Doktor Görger pidi ikka ja ikka jälle julgustama ja lohutama. Aga jüda oli tal rüuas raske kui kiwi.

Nüüd seisis ta oma töötoas ja otsis esile mõned akwarellikitsid, et proua v. Wengerni ka neid näeks. Ta lõpetas selle tegevuse parajasti, kui uksekell helises ja Minna siis proua v. Wengerni tuppa lastis.

Juta läks talle wastu, jäi aga äkki kohme- tades seisma — sest Loolo v. Wengerni taga astus tuppa Günter v. Hoheneegg.

Proua v. Wengerni pööras wõluwa naera- tusega ja jädelemail silmil herra v. Hoheneeggi poole. Juta nägi seda pilku ja naeratust ning išeäralik mõnitu tunne tungis ta südamesse.

„Ma toon asjatundja kaasa, preili Falkner. Kuna ma ise, nagu oma lõbuts pean tunnistama, maalikunstist palju ei tea, siis palusin herra v. Hoheneeggi endaga kaasa Tema tunneb kõigi kunstialasid ja peab mind aitama Teie kõige ilusamat wälja walida,“ ütles Loolo wäga lahkesti.

Juta kunnardas wiisakalt ja pattus neile tooli.

Günter v. Hoheneeggi silmad wiibisid Juta jaledal kehale. Hoolimata lihtsast maatrippolest näis neiu olewat veel weetlemam ja üllam kui muudu. Gümest korda nägi ta neiu silbarata ja wõis imestada tema pähkelpruune juukse- palmikuid.

Lupakkliku kunnardusega oli ta neiu tere- tamud. Nüüd ütles ta wiisakalt:

„Teie peate minu sissetungimist lahkesti wabandama, armuline preili.“

Tema oleks proua v. Wengerni soowi, teda saata, wõib olla mingijugusel otsitud põhjusel täitmata jätnud, sest ta teadis, et noor proua temaga tahtis üksi olla. Aganüüd polnud ta jõudnud kuusatusete wastu panna, kui tal jühus oli Juta Falknerit ta oma kodus näha. Kõigest hoolimata humitas teda see neiu fangesti.

Juta noogutas pead.

„Teie ei wiibi jüu jaloonis, herra v. Hohe- neegg, waid see ruum jüu on niiteldu äriruum. Sellepärast ei wõi sissetungimisest juttugi olla“ wastas ta rahulikult.

Kuna ta proua Loologa wiibis, ei pööras- nud Günter Hoheneegg temalt silmangi. Neiu

filmade ilme näis tema arust olewat veel kurem kui enne. Oli, nagu peituse nende filmade sügawuses mõni sügaw jalawalu. Ja ometi oli neiu nii rahulik, selge ja kindel.

„Kas mees, keda ta armastab ja keda ta nii inimlikult tundles, ming kellel riimil ta kõif oma ümber uuustas, ka kõife jeda armastust wäärrib?“ küsis ta eneselt.

Ja ehkki ta teadis, et tal selleks vähematti diguist ei olnud, tundis ta ometi nagu jalajat kadestust mehe wastu, jelle „Freyd“ wastu, kellele neiu nii igatsewalt oli järele hüüdnud: „Nagemiseni!“

Jutal ei olnud muidugi aimduist efsitusest, milles Günter Hohenegg wiibis. Ta ei olesk wõinud uueski näha, et tema kofkusaamist Frey-diga kahe armastaja kofkusaamijeks arwati.

Proua v. Wengern oli wahetajal piltide ette astunud ja kutsus Hohenegggi oma kōrwale.

„Tulge, herra asjatundja, ja täitke oma kohust,“ naljatas ta, Hoheneggile edewalt silmi tehes.

Günter waatal lihtjas toas ringi. Tõsine wähenugaw ruum noorele daamile! Proua Loolo saloon jellewastu oli lufkusepaik, naiselik mugawuse koht. Ja ometi näis jee ruum palju enam olewat ilustatud luulest.

Mufasti awaldas ta oma arwamise ja Juta tundis kõiges omas walus wäikest rõõmu, et tema loominguist aru saadi ja jeda mõisteri. Wõimatu olesk Günteril olnud siin nende tõsiste, kurbade neiuilmade ees mõnda walefona efitada.

Suure huwiga süwenes Günter üffikasjadef ja Juta märkas, et seletaja tõesti oli asjatundja. Awalikult seletas ta temale ka töö wäikesi wigu. Siis lehitfes ta neiu kamandeid. Akwarellehti filmitfes ta uuriwalt.

„Need on aimult wäheomas ofas loodufe järele maalitud,“ ütles ta naeratades.

„Dige, enamafti on need kooptiad. Mul on wähe aega ja wõimalust wabas loodufes uuriuguid ette wõtta,“ wastas neiu.

„Mõned neist kooptiateft on wäga ilusad,“ seletas Günter ja hoidis üht lehte pikemat aega käes.

Loolo v. Wengerni sai karsituse. Tema leidis, et Günter liig palju tegemist tegi noore neiuiga. Plus, wõimabarjunud proua ei olnud Juta wälmuist seni dieti filmitsemist. See oli ta meeletst paistnud wäetina. Müüd märkas ta äkki armukadedal pilgul, et Jutal palju meelewaid omadusi oli. Ja tema arust oli jee täitsa ülekõigne, et Günter nende uuriugufele süwenes.

„Mii siis, millist pilti Te mulle soowitate, herra v. Hohenegg?“

See pani wiivitades käest akwarellistiti, mida ta karta aega waadeldud ja mis talle eriti meeldis.

Pikkamisi pööras ta jälle piltide poole. Selle juures riimas ta pilk Juta nägu, mis kurwalt nagu kaugele wahtis.

Temas peitus mingisugune tunne, midagi soowitaolist, jeda kurba neiu lohutada ja kaitsta. Ta arwas ta muret tundwat ja näis oma meeletst olewat nagu sissetungija, mitte aimult jia tupp, waid ka jelle neiu hinge jaladusse.

Natuke aega filmitfes ta pilte, nagu waliks ta, aga ta mõtted wiibisid Juta juures.

Wimaks äratas ta enese ja pööras proua v. Wengerni poole, kelle otfaefisel seisis wäike karsituskoht.

„Selle juure- ja jelle sügismaastiku wahel olesk mul raske walida. Nad on ühewäärilised, ja Teie wõite siin ije oma maifje järele walida, kumba soowite, austatud armuline proua,“ ütles ta rahulikult.

Loolo otutas juurepildile, ilma et olesk karta walunud.

„Siis ostan ma jelle, preili Jalkner. Palun, ütlege, mis ta maksab,“ ütles ta laisalt ja kõrgilt ühtlasi.

Miks ta oma tooni äkki oli muutnud, jeda Juta ei teadnud. Ta tundis aimult, et jee külm, äkiline toon temale armjani oli, kui jelle ilusa proua suur lahkus, mida ta ei wõinud wastata.

Juta seletamata antipaatia Loolo von Wengerni wastu oli weel suurenenud. Palawad loitwad pilgud, mis jee Günterile heitis, ajafid Jutale puna palgesse. Tal oli häbi, et jee naine oma mehe sõbraga edwistas.

Ta jüda tundis nagu nõrkust ja õrn puna tõusis ta põskedele.

„Mõh, preili Jalkner, kas te hindate ei taha nimetada?“ kõlas äkki proua Loolo hääl talle terawasti kõwa.

Juta tuffatas jeda terawat häält kuuldes, pööras proua v. Wengerni poole ja ütles julgufetult:

„Ma ei tea ijege, armuline proua, millise hinna ma peaksin küsima. Olen seni wähe pilte müüdnud. Ei taha pilte Teile kallimaks teha. Mõni kuu tagasi jain ma sarnase pildi eest kaksjada marka. Seege olesk mu töö tahtud. Kui Teile jee hind ei näi kõige olewat, siis olge nii lahke.“

Lihtne auwääriliffus peitus neiu sõnades. Proua v. Wengerni waatas küsides Hoheneggile.

See astus ruttu ette poole.

„Teie müüte oma pildi liig odawasti, armuline preili,“ ütles ta.

Juta ei vastanud. Ta huuled tuisasid ja ta silmad keeldusid Günterile vaatamast.

„Siis määrake Teie kui tundja pildile hind, herra v. Hohenegg, et lõpule jõuaksime,“ ütles proua Voolo kärjilt, kuna ta filmad Günterile filma jädelešid.

Peene naeratusjega vastas Günter rahulikult:

„Teie ei taha preili Falknerilt pilti mististi mitte kingituseks saada, austatud armuline proua. Aga see on vähemalt kolmsada marka väärt. Ja minu armates tuleks see hind selle sumepildi eest maksta, et kumbki pool õiguse päritks.“

Voolo v. Wengern ajas pea kuklasse, nii et kübarasuled lendlesid.

„Hea küll, ma ostan selle pildi kolmeajaja margaga eest, preili Falkner. Homme hommikul jaadan ma talle järele.“

Juta pea wajus tummalt longu. Temale oli see väga piinlik, et ta herra v. Hoheneggi kandu sada marka pidi enam saama. Meelsumini oleks ta selle tagasi lükanud, aga ta mõtles Leenale ja emale ja pigistask huuled kinni. Tal oli tunne, nagu oleks teda alandatud, nagu oleks ta pidanud mõne kingituse vastu võtma felt noorelt mehelt. Ja mõte, et talle täulik pidi olema, tegi ta kohmetuks.

Günter Hohenegg oli jälle kätte võtnud wäikse akwarelli, mille ta enne wiivitades oli käest ära pannud.

„Rahju, et ma ei ole Krõjus, muidu ostaksin selle sügismaastikku, armuline preili. Aga selle wäikse kawandi, selle tiiki metsarahu, mis pealiskaudselt ja ometi gratšjõõsilt olete paberile wõlunud — selle tahaksin ma osta, kui ta müüdaw on ja — kui hinna teate, mis mulle wäsele kirjanikule on kätte saadaw,“ jatkas ta pool tõsijelt, pool naljatades.

Imestades waatas Juta tema poole. Ta oli teda arwanud rikkaks meheks, sellele raha midagi ei tähendanud. Tema rääkimates filmades oli see hämmastus selgesti lugeda.

Naeratades pööras Günter proua Voolo poole.

„Uhm, Teie peate mul tunnistajaks olema, armuline proua, et olen waene. Preili Falkner näib jelles kahtlemat.“

Tume puna tõusis Juta näole. Aga enne kui ta sai wastata, küsis Günter kergesti:

„Nii siis ütlege mulle, armuline preili, mis hinna eest Te selle kawandi müüte?“

Juta jurus ärewuse maha. Rahulikult waatas ta Günterile.

„See kawand on ainult koopja ja, nagu ise tähendajate, väga pealiskaudne. Aga kui ta Teile meeldib, siis lubage, et ta Teile kingin.“

Hoheneggi otjaesine läts äkki punaseks.

„Seda ei wõi ma vastu wõtta, armuline preili.“

Juta filmad wälkusid uhkelt temale.

„Ka mina pidin leppima, et Teie armuliseft proualt minu pildi eest kõrgemat hinda nõudsite, kui mina oma suwemaastikku eest nõudsin. Kui mina ei tohi selle läbi haawatud olla, siis ei tohi ka Teie haawatud olla sellest, et seda kawandit Teile pakun — tänuks ja tasuks Teie waewa eest.“

Jahmatades waatas Günter temale. Ta filmad wälkusid. Temal olid olnud head mõtted ja ta oli oma arwanise awaldanud ausalt, kui kõrgemat hinda nõudis. Ja nüüd märkas ta, et ta sellega neiu oli haawanud. See näis olewat haawatud. Seda polnud ta tahtnud. Ja neiu ei tohtinud arwata, et see tema mõte oli olnud.

Voolo von Wengern waatas pilkawalt uhelt teisele. Tal oli hea meel, et Juta Hoheneggile õpetuse andis, ja ta wihasstas uhklasi, et Juta nii tundlik oli.

„Sellest peakisid niisugused inimesed wõõrduma; ta wõib ju rõõmus olla, et sada marka enam saab,“ mõtles ta.

Waljusti aga ütles ta pilkawal toonil:

„Waadake, herra v. Hohenegg, seda Te nüüd saite oma hea tahte eest. Preili Falkner pakub Teile promissiooni.“

Seege tahtis ta Günterit Juta vastu äsjitada. Aga see kuulas waewalt tema sõnu. Tema pilt, mis wiibis Juta kahwatul, uhkel näol, muutus pehmemaks.

„Pean wabandust paluma, armuline preili, ja Teile uhklasi ära seletama efsituse. Mitte sellepärast ei palunud ma huna kõrgendust, et Teile kasu saata, waid seda tein ma kui proua v. Wengerni efitaja selles asjas. Eest proua v. Wengern ei oleks mulle tõesti seda andeks annud, kui ma tema selle pildi wäärtuse suhtes oleksin jätanud teadmatusse ja ta Teile selle eest liig wähe oleks maksnud. Nii siis palun, andke mulle asjasse segamine andeks.“

Ta kõneles nii soojalt ja tungiwalt, et Juta kõik uhkuse unustas. Silmapilgu sarakasid ta filmad soojalt ja ta põsed löid lõkendama.

„Ma pean ju Teile täulik olema, seft ma olenen ju oma tööst. Sada marka on mulle suur summa. Aga nüüd lubage mulle ka, et Teile selle kawandi kingin; temal pole minu jaoks tõesti wäärtust ja ma ei oskaks tema eest mingisugust hinda nõuda,“ ütles neiu, felt sõjariistad ära wõetud.

Günter raputas naeratades pead.

„Kingitusena — ei! Teie olete selle kallal waewa näinud ja ma rõõwisin Teid. Aga ma

tahan Teie ärrasti meeoleolu kasutada ja kui hea ärimees odamat hinda paluda," naljatas ta.

Juta naeratas pisut.

"Teen Teile siis ettepaneku, mis meile mõlemale vastab. Tehke rahaga, mis selle kavaandi eest kavatsete kulutada, mõnele waelele lapsele jõulurõõnu."

Günter nokutas rõõmsasti pead.

"Lore. Siis oleme hädaft wäljas. Mii olete Teie rahuldatud ja mina ka — ja esimene laps, selle ma õmenõudwate, näljaste filmadega näen, peab weel alles õieti rahul olema. Ütlen talle, et tema heategija on preili Falkner."

Juta wöttis kawaandi pakkimiseks paberi.

"See oleks töe wõltsimine, herra v. Hohenegg. Heategija olete Teie ise," ütles ta niisuguse naeratuslega, mis otse wõluw oli.

"Mina arwan, see on lapsele ükskõik, peaaigi, kui ta midagi kingiks saab," ütles Loolo pilkawalt. Ta wihastas, et Hohenegg niipalju Jutaga rääkis ja teda waewalt tähele pani.

Jgawalt waatas ta lihtsae ruumis ümber.

"Kas elate jün üsna üksi?" küsis ta Jutalt, lornetti filmade ette tõstes.

Juta ei waadanud üles, waid pakkis asjalikult ja rahulikult pakkii.

"Ei, armuline proua, ma elan emaga koos. Tema on raskesti haige — jüdamehaige — ja sellepärast on tal wõimatu herrašid teretada."

Loolo waatas nüüd Jutale, ilma lorguetti filmade eest wõtmata.

"Mii, nii! Ja isa ei ela enam?"

"Ei."

"Mis oli Teie isa, kui küsida tohin?"

"Salandunit," wastas Juta lühidalt ja tõrjumalt. See eksamineerimine ja lorguetiga wahtimine ei meeldinud talle, waid wihastas teda.

"On Teil weel wendi ja õdesid?" küsis ilus proua Günteri piinlikuks imestuseks rahulikult edasi. Günter ei wõinud oma filmi neiu kaawatult näolt mujale pöörea. Ja nüüd nägi ta jüna äkki palawat puna kerkiwat.

"Jah — mul — mul on weel üks õde," wastas Juta, waewaga sõnu otjides.

Ja äkki nägi Hohenegg, et neiu laugudest üks pisar alla paberile kukkus, millega neiu parajasti ta kawaandit pakkis.

Ta ehmatas ja tujatas.

Kellele meeres see pisar? Mifs nuttis neiu? Kas ainult sellepärast, et proua Loolo nii upsakalt ta olukorda uuris, ja seega ta uhkust haamas?

Juta oli enesest jälle jagu saanud. Ta ulatas Günterile pakise, ja see rututas nüüd minnekule, et proua Loolol enam wõimalik ei oleks neiu küsimustega täilitada.

Proua v. Wengern lahkus wäheha lahki-sega, kui ta tülles olnud, Jutast. Günter kumardas wiisakalt ja waatas Jutale, nagu tahaks ta paluda, et neiu proua Loolo taktitust temale et tasuks. Tema jõe, paluw pill tungis Jutale jüdamesse, ja ta tundis enese olewat nii kohmetu, et fergemini hingama hakkas, kui üks külaliste taga wiimaks finni läks.

Üüti aega seijatas ta kinnifilmil ja kofku pandud kätel. Siis läks ta ruttu akna juure ja waatas margšelt alla tänawale.

Proua v. Wengerni tõld peatas ufje ees. Nüüd ilmus ta majaft, tema taga Günter v. Hohenegg, kes ta wiisakalt tõlda aitas, ilma et ije jüna oleks järkeinud. Juta nägi, et ta kutse käeliigutusega tagasi tõrjus.

Sügawa hingetõmbega taganes Juta akna juureft. Temas peitus waike rõõm, et herra v. Hohenegg ilusa prouaga ei olnud kaasa läinud. Aga siis wajasid jälle kumwad warjud ta näole. Ta oli jälle üksi oma mure ja leinaga. Üükise aega wahtis ta oma ette.

Emafene ootab," sošistas ta siis.

Ta äigas enesel üle näo, nagu oleks ta tahtinud sealt ära pühkida, mis teda liigutas. Ta pidi ju jälle rõõmja naeratuslega astuma ema ette. Ah, mis see naeratus maksis!

Wimmes elutuppa, waatas ema temale oodates wastu.

"Noh, Juta? Kas proua v. Wengernile meeldis mõni pill?"

"Jgatahes ostis ta ühe, emafene — juwemaastikku. Ja mõtle, selle eest saan ma kolmsada marka!" Wana daam pari käed kofku. "Kolm sada marka! Jumal, milline õnn! Kas rõõmustad ka, Juta?"

"Muidugi, emafene!"

"Kust ja selle julguse wõtšid, et niipalju küššid?"

Juta hinges surutult.

"Ah, emafene, seda ma ei julemidki. Nõudsin kaksjada ja tundšin selle juures enese liig julge olewat."

Ta istus ema kõrwale ja jutustas täielikult kšif ära, mis proua v. Wengerni ja herra v. Hoheneggiga temal juhtunud.

Wana daam jäi noormehe nime kuulatama.

"Tahafšin teada, kas see herra von Hoheneggi fugulane on, kellega tädi Laura abielus oli," ütles ta.

"Seda ma küll ei tea, emafene."

"Kas ja ei oleks wõinud temalt seda küššida?"

"Seks puudus mul wõimalus. Pealegi — mis on meil sellega asja?"

"Noh, tädi Laura kaudu oleme lõpuks ometi Hoheneggidega fugulased, ehffi ainult kaugeft."

Juta naeratas ema jüdiduse üle.

„Ah, emafene, tädi Laura lubab waewalt, et temagu sugulased oleme, mis siis weel rääkida tema mehe sugulusest.“

„Aga palun, Laura ja mina oleme ju täditütred, tema ema ja minu isa olid õde ja wend, kui ta ainult poolõde ja poolwend.“

Juta silitas ema palgeid.

„Jah, emafene, kui katsume emast waewata, siis oleme ka Hoheneggidega üle seitsme põllu sugulased. Aga waewalt küll selle Günter v. Hoheneggiga, kes kirjanik ja waene mees on. Waewalt kuulub ta nende Hoheneggide hulka, kellega Laura sugulane on.“

„Noh, võimalik oleks see ometi. Muide — praegu tuleb mulle meele — kas ei kama kõik need wainukad sõljetoonid meie ajalehes alati G. v. Hoheneggi allkirja? Waata ometi järele, Juta. Alles weel eile lugesin ma üht niijugust weitlemist jõulukingituste üle, mis kedagi ei rõõmista! See oli kenasti kirjutatud, võib olla pisut huumistawalt, aga ometi oli see kohumaine ellu ja wäga wainukas. Panin selle tüki kõrwale — waata aga järele.“

Juta waatas ajalehed hulgiga läbi ja leidiski mainitud artikli. See oli tõesti Günter von Hoheneggi kirjutatud.

Juta pani selle kõrwale.

„Seda pean lugema, emafene. Aga nüüd waatan enne, kui kaugele Minna lõmasööbiga on — aeg on juba hiline.“

Ruttu lahkus ta toast.

Wäljas wajasid jälle kurnwad warjud ta näole; naerataw wale kadus ja andis ajel kurnwale tõele.

Aga kui ta pärast lõmasööki, mil emafene magas, Günter v. Hoheneggi wõetud lugese, lehwis wahetewahel ometi naeratus ta näole, ehk ta küll oma toas üksi oli. Tal oli selle juures tunne, nagu waataksid Günteri silmad teda oma sügawa, sooja pilguga.

Ohates pani ta lehe käest. Mis oli temal asja Günter Hoheneggiga, keda Loolo v. Wengern nii loitwail silmil waatles? Tal ei tohitud temaga midagi asja olla: tarwis oli teda unustada!

7.

Järgnewa päewa widewikutumil oli Juta ema juure weiklema läinud.

Korruga hellises ussekell.

Juta oli neil kurbuspäewil pisut närwiline ja kuulatas rahutult kotta. Ta kuulis, kuidas Minna kellegagi naerdes kemples. Kõhe selle järele ilmus ta naerew nägu usseprao wähele.

„Oh, armuline preiki, siin on üks pois, kes Teiega soowib rääkida. Ütleb, et just Teiega

ise tahab rääkida. Võimalik, et tahab liiki müüa; need on tal käes. Ta ei ütle muud kui: „Tahan preiki Jutaga rääkida.“

Juta tõusis ja läks wälja.

Korridorinisse kõrwal seisis umbes kümneaastane pois. Kojalamp walgustas kitsast lapšenägu, mille talwekilm oli punetama pannud. Poiss seisis julgesti usse kõrwal ega mõtelmiski taganeda. Ta nägi wälja nagu waeste wanemate laps, kuigi tal seljas oli uus palitu, peas uus müts ja jalas uued saapad.

Suur paff, mis kõwasti nõbritud, seisid tal seinale najal ja kätes, mis misjillaseid kindaid kandisid, olid tal mõned ilusad pifa warrega roosid.

Kui Juta tema juure astus, silmitses pois teda uuriwalt.

„Mis sa tahad, mu pois?“ küsis Juta lahkesti.

„Kas Teie olete preiki Juta Falkner?“ küsis pois ruttu.

Midagi pois meeldis Jutale.

„Tule enne tuppa, mu pois; siin korridoris tõmbab tuul,“ ütles ta.

Poiss wõttis paki waba käega ja tuli tuppa.

„On pagana raske,“ ütles ta truulidamlikult, aga ka rõõmsa heameelega paki raskuse üle.

Kui Minna teda naerdes tahtis aidata, tõrus ta selle abi tagasi.

„Saan ise hakkama,“ ütles ta ja tõi paki tuppa.

„Mis su nimi on?“ küsis Juta.

Poiss ajas enese sirgeks ja fiksus mütti peas, nagu oleks alles nüüd talle see wiijatus meele tulnud.

„Minu nimi on Karl Lorenz,“ wastas ta.

„Sa tahad minuga rääkida?“

„Kui olete armuline preiki Juta Falkner, — jah, siis tahan Teiega rääkida.“

„Noh, mina olen Juta Falkner.“

Poiss silmitses teda uuriwalt.

„On see ka õige? Tema ütles mulle, ilus, üllas preiki pakkude palmikutega, juur ja jale. Noh, see käib küll kofku.“

Minna hakkas waljusti naerma. Ka Juta pidi naerma poisi üle, kes teda nii armustawalt silmitses.

„Noh, mina olen see tõesti, Karl. Kes on su siis minu juure saatus?“

„Noh, see hea peen herra — ah jah — nime olen ma unustanud. Aga ma pidin ütlemata, et mina olen see pois, kelle Te olete jõuluks õnnelikuks teinud, siis teate juba. Ja siis pidin emast Teile oma untes asjades näitama. Need kinkis mulle see hea herra; seal pakis on weel meekoogid ja põhilad. Pean

Teie ka roosid andma; aga ma pean ütleva, et need on minu poolt, kuna Te neid muudu võid olla vastu ei võta. Ja raha selleks on parajasti veel üle jäänud pitsist, ei skitsist. Minu eest ostis ta mulle meed asjad, ja ma pean Teid nende eest südamest tänama."

Siin tõmbas Karl Lorenz nagu raske töö järele sügavasti hinge, siis jatkas ta hülga-wail silmil:

"Nii, see on kõik, mis pidin ütleva. Ja siis tänan ma veel südamest armulist preilit, ja siin on ka roosid."

Ta ulatas Jutale roosid. Wainne järe seis-
jis Juta silmis ja ta süda oli nii soe, nagu oleks juur rõõm sealt kõik mured välja peletanud. Aga ometi wõttis ta lilled vastu

"Mind ei tarwitse ja mitte tänada, Karl. Tänama pead ja seda head härrat; tema oli see, kes sulle kõik kinkis."

Karl raputas pead.

"Ei — ütleb ta, Teie olete kõik mulle kinkinud. Ja teada olen ma ka juba südamest tänanud. Ja kui ma kõik tohin omale hoida — ema rõõmustab enda katki. Nii ilusaid jõulupähi ei ole mul veel olnud. Kõik uus, peast jalgaeni, ja veel nii soe peen wooder sees."

Uhesti awas ta palitu ja näitas selle woodrit.

Juta naeratas, ja Minna kõhistas lõbusasti naeru wäike tragi poisi üle.

"Tõesti, see on suurepärase," kiitis Juta.

Poiss nokutas lõbusasti pead.

"Jah, ja seal patis on peened koogid ja minu wanad asjad. On veel üsna head, ega ma neid ometi maha ei jäta. Peened riided on mul ainult pühapäevadeks, küll ema nad juba kõrwale paneb. Üripäewil neid ei ole. Meekoostideist saab mu wäike õde osa ja ema ka. Kui tore, millised jõulud! Aga nüüd wõtte roosid, preili, tahaksin heameelega minna ema juure."

Juta wiivitas ja raputas tahtmata pead.

Ta ei teadnud tõesti, kas roosid vastu wõtta või mitte. Heameelega oleks ta seda teinud, ja ometi oli tal jälle, nagu peats ta lilled tagasi lükkama. Kuid see oleks Günter Hoheneggagi haawamine, mida ta õrn awalbus polnud ära teeninud. Neiuale tuli meele üks ütlus ta wõestest, mida ta täna lugenud: "Kinkima peab ainult siis, kui jüda kedagi ajab kellegile midagi armast ametama." Kerge puna kerkis ta näole. Ei, ta ei tohtinud roose, mida see herra lapse käe kaudu temale pakkus, mitte tagasi lükata.

"Kui ma roose nüüd vastu ei võta, mis ja nendega siis teed?" küsis ta wiivitades.

Karl Lorenz waatas talle ehmatades otja.

"Oh ei, preilikene, Teie peate need roosid vastu wõtma, muudu saab ta kurjaks. Tema ütles: „Teie oma asi hästi, Karl, sest kui armuline preili roose vastu ei võta, siis ei tee mulle jõulud enam vähematki rõõmu!“ Ja kui nüüd roosidega jälle tema juure lähen — ei, ei, Teie peate nad wõtma. On ju nii ilusad — maksid kolm marka! Tõesti! Olin temaga poes, kust ta nad ostis. Ja wärsked on nad. Wõtte nad vastu!”

"Saad ja selle herraga veel kofu?" küsis Juta.

Karl nokutas pead.

"Jah, ta ootab mind nurgal. Pean temale ütleva, kas olete roosid vastu wõtnud ja millise näo Teie selle juures tegite, kas naersite või kurjustasite."

Nüüd pidi Juta tõesti naerma. Wäike posteljon oli oma agaruses tõesti naljatas ja aimamata, kui awalikult ta kõik wälja lobises, mida herra von Hohenegg wististi ei olnud tahtnud awalbada.

Ta wõttis nüüd roosid ometi vastu.

"Jah, kui nad kolm marka maksid, siis wõtan ma nad ometi. Ja ütle herrale, et ma lasen tänada."

Karl nokutas näost lõkendades.

"Seda ma teen, preili!"

Juta wõttis rahakotist kolm marka ja andis need Karl Lorenzile.

"Nii, mu pois, siin on veel midagi emale, selle eest ostku ta enesele jõulukuppis."

Karl wõttis raha wiivitamata vastu ja hoiskas:

"Oh Jumal, Jumal, mis küll ema saab ütleva," ohkas ta lõbusasti.

"Aga herrale ei tarwitse ja sest rahast midagi lausuda, küuled?"

Karl tegi kawala näo.

"Ei, ei, preili. Muudu armab ta, et rooside eest tahate maksta, ja seda ta ei taha. Küsisin temalt eriti, kas nende eest raha tohin wõtta, ja tema ütles, et ta mu siis kõrwupidi üles riputab."

Jälle pidi Juta naerma.

"Oled tark, wäike mees," ütles ta naljatades.

Karl pani mütsi energiliselt jälle pähe.

"Nüüd wõin ma küll minna. Nuttan kätke ema juure."

"Jah, Karl, mine nüüd!"

Poiss wõttis raske pafi kätte.

"Jumalaga, preili! Ja — eks, ma pean herrat Teie poolt ometi terwitama?" küsis ta weel läwel seisjatas.

Hele puna lehwis Juta näost üle.

"Ei, Karl, ütle ainult: Preili Falkner lafeb tänada."

Karl ei paistnud rahul olevat.

„Termitust siis mitte? Kuna roosid ju ometi nii ilusad on! Pange nad kohe weeklaasi, muidugi närtšivad. Ja müüd jumalaga!“

„Jumalaga, Karl,“ vastas Juta ja pani poisi järele usse kinni.

Müüma hakkas heledasti naerma.

„Mafjafas pois!“ ütles ta ja läks pead raputades kõõki tagasi.

Juta läks elutuppa ja pani seal kest tuba seiswal laual tule põlema.

„Mis seal oli, Juta,“ küsis ema tütre jä ravale näole vaadates.

Juta pani talle roosid sülele.

„Waata, emafene, millised ilusad roosid!“

„Wana daam waatas neid imestades.“

„Suurepäraseid, laps. Nii siis ikkagi lille-müüja. Ja sina olid nii kergemeelne, et mulle selle rõõmu tegid. Odavad nad mististi ei ole.“

Juta naeratas.

„Mafjawad kolm marka, emafene.“

„Wana daam jahmatas.“

„Mu Jumal, laps. Nii kalli raha annad ja wälja!“

„Tegin eile ju pildiga head äri, emafene. Aga ei, ära sümitse mind nii etteheitwalt, asi on hoopis teisifugune!“

Ta istus ema kõrval ja jutustas kõik ära, mis sündinud.

„Ema naeratas.“

„Ah, siis muidugi ei tohi ma kolme marga pärast muriseda. Pealegi oli see herra von Hoheneggi poolt väga õrn meelepidamine, ehkki pois nii ostamatult kõik wälja lobises. Rahju, et mina seda herrat ei näinud. Mististi oled sa temale hästi meeldinud, laps.“

Juta tõusis ja tõi waasi, et ema ta pünas-tamiist ei näeks.

„Aga, emafene, ära seda siis kohe walesti mõistata. Tema ei tahtnud minult midagi kinnituseks saada ja saatis mulle Karl Lorenzi selleks, et ma teaksin, et ta müüd pildi on ära tahtnud. See on kõik.“

„Proua Falkner ohkas.“

„Ja jah — noh, asi on ka nii hea. Waene kirjanik — ka kui ta aadelihoost on — armas Jumal — suur õnn see sulle ei olekski.“

Juta seisis uhkena ja sirgenud kestel tuba, korvaldas rooje waasi ja lambituli heitis ta juurtele jädelewaid reflekse.

Nagu walus tõmbus ta otsaesine kortsu.

„Milline mõte, ema! Kuidas ja ometi sellele tuleb? Urwatavasti ei saa ma herra von Hoheneggi itaal enam näha. Niisugust asja ei tohi ja mõeldagi, weel wähem ütelda. Aga nüüd waitime sellest, emafene. Tunne ilu-fateist roosidest rõõmu. Ja nüüd hakkame Leena

lapsese nukuriideid õmblema. Mul täna enam muud tööd ei ole.“

„Ema nokutas rõõmsasti pead.“

„Jah, Juta. Urwajin juba, et olid selle unustanud, ja ei tahtnud seda meele tuletada.“

Juta kotas müüd kõik lapid ning jahklid läbi ning kogus kokku kõik, ning arwas waja minemat. Kui kõik koos, tõi ta wälja nuku, mille ta oli õstnud.

Aga eme kui nad nukule hakkasid riideid õmblema, ütles proua Falkner paludes:

„Sa wõiksid kõige efiti Fredy sukkaadesse nimetähed õmmelda, Juta, et nad saaksime sisse pakkida.“

Juta südamest käis läbi nagu walus haaw. Kõik jära kustus ta silmadest. Karl Lorenz oli, ta walu wäheks ajaks kõrwaldamud, müüd tuli see jälle tagasi. Whastus asus ta hinge.

Wärijewail käitel wõttis ta sukad, mis ema Fredyle kudunud, ja õmbles nimetähed neisse. Ja iga nõelapistega näis teda südamest haamawat.

Uimamata, et poeg, kes neid sukka pidi kandma, juba päewade kaupa külmas nullas puhkas, istus ema seal kõrwal ja proowis nuku jaoks kõifugu kirjuid lappe.

„Kui emafene teaks — kui ta teaks,“ pidi Juta wahelpidamata mõtlema.

Wõrratut piina walmistas temale selle wäikefese töö tegemine. Talle näis, nagu petaks ta sellega hirmsasti oma ema. Ja ta süda läks iga nõelapistega raskemaks.

„Mis sa arwad, Juta,“ küsis ema natufese aja pärast pelglikult, „kas ei wõiks me Fredyle ometi wäikeft jõulurõõmu teha — müüd, mil ja pildi nii hea hinna eest said müüa? Bean alati mõtlema, et ta jõulud Metzis üfipäini peab möõda jaaatma. Eks, laps? Dean küll, et sul küllalt nuresid on, aga et Fredy nii üfki on, siis peaks ta ometi teadma, et temale mõeldakse.“

Nüüd käis Jutast wärim läbi — ja äkki weeresid ta silmist pisarad — suured, rasked pisarad, mida ta enam tagasi hoida ei jõudnud

„Ema nägi neid.“

„Juta! Mu Jumal, mis sul on?“ hüüdis ta kohkudes.

Juta wõitles enefega raskesti. Ta tõstis pea üles ja wiskas töö käest, et pisaraid kuuwatada.

„Ära ehmata, ema, pole midagi. Ei tahtnud sulle ütelda, aga mul on suur hambawalu — juba mitu päewa. Ja — müüd ei jõudnud ma enam kannatada.“

„Proua Falkner wõttis ta käteft kinni.“

(Järgneb).

Engelmanni kaheksas.

Austria kirjanik Gustaw Schröer.

Lorents Engelmann oli weriwaene mehike. Juba neljateistkümne aastaselt oli ta wabrikusse tööle läinud. Nüüd oli ta kolmkümmendwiis aastat wana, ja kolm päewa tagasi oli ta naine sünnitanud kaheksanda lapse.

„Kas see ei lähe pisut paljuks, Engelmann?“ oli wana registreerija ütelnud, kui isa oma kõige wäheema Friederichi nime all laskis kirja panna.

Selle peale oli Engelmann kõrwatagust süganud ja punastanud nagu noor neiu. Tema oli üldse omalaadi mees, nii waikne ja mõtisklew. Kui wabrikus masinad tema ümber mürisid ja kolbid susisedes siia ja sinna ruttasid, siis lõi ta töö lärmitsewas laulus ise oma wäikseid wiise, mis nagu wärisewad häälekesed näisid kajawat mõnest nurgast. Tuli ta siis koju ja nägi oma seitset last laua ümber istuwat, siis oli tõsine elu enam kui tugew küllalt teda ta mõtisklemisest wälja rebima. Nüüd oli neile kaheksas, Frieder, juure tulnud.

Esiotsa nõudis poiss wähe. Magas oma aja, kõik nagu see nii pisikesele kirebule kõlbulik on. Keegi ei lasknud ennast oma tegewuses eksitada, kas Frieder kisendas wõi magas. Tema juures hoiti kõik korras. Kisendas ta sellegipärast, siis oli see põhjusetu, ja keegi ei hoolinud sellest.

Nii oli ta pikkamisi sirgunud kaheaastaseks poisiks, ja keegi ei tahtnud öieti uskuda, et Frieder juba nii kaua maailmas wiibis.

Istus poiss kord kõiksugu ehitusklotside wahel, ja et asi talle igawaks läks, siis hakkas ta wahelduseks pisut karjuma.

„On sul midagi wiga, Frieder?“ küsis ema.

„Ei,“ hulus poiss.

„Miks sa siis karjud?“

„Ei tea isegi.“

„Nii, siis karju aga rahulikult edasi!“ Ema toimetas oma asju edasi.

Frieder näis ise oma hääle kõlast joowastuwat. Karjus kord peene, kord ämeda häälega, kord kõwemini, kord

tasemini. Ema möödus tast wahetewahel ja julgustas poissi: „Ikka edasi, Frieder!“ Ja siis tõinas Frieder alles öieti..

S siis läks ema wälja ja ronis põõningule. Sinnagi saatis teda poisi karjumine. Ja kui ema tööga parajasti walmis sai, jäi kisa äkki wait.

Nüüd hakkas ema pisut kartmaga ja ruttas alla. Poiss istus ikka weel keset tuba, ja jämedad pisarad jooksid tal nüüd üle põskede.

„Frieder, miks sa enam ei karju?“

„Ema,“ wastas poiss naljaka walususega, „ei jõua ega jaksu enam.“

„Ähaa, kõigel on oma aeg.“ Ema waatas keedunõude järele ja ütles: „Siis tee midagi muud, Frieder!“ —

Nii lasti poisil elada ega kaswatatud teda. Selle tagajärjel sai ta warakult iseseiswaks ja hakkas ka warakult järele mõtlema.

Nüüd oli Engelmanni kõige wanelmal poisil suur harmoonik. Seda oleks Frieder heameelega omale tahtnud. Aga ta ei ütelnud midagi, sest kerjata ta ei tahtnud ja pealegi teadis ta, et tema aeg nii kui nii tuleb, sest et suurele poisile mõni asi ainult harwa kaua nalja tegi.

Ja tõsi: ühel päewal oli suur wend oma suuharmonika temale kinkinud. Nüüd õppis Frieder seda sama püsiwusega mängima, millega ta kord oli karjunud, ja ei kestnud kaua, kui ta juba mängis: „Kuldne õhtupäike“, „Mõtlet, minu armsam“ ja „Ema, puumees juba sõitis õue.“

Kui Frieder kooli läks, pani ta suupilli taskusse. Juba esimesel päewal teatas ta õpetajale, et ta temale kord tahab midagi ette mängida, ja teisel päewal tegi ta seda. Ja ta puhus nii tõsise näoga, et asi neljakümnekahele abd-kütile, kes temaga ühel ajal kooli astunud, sugugi weider ei paistnud. Nad imestasid kunstnikku, ja koduteel pidi neile Frieder oma kontserdi kordama.

Kui öde kodus Friederi esinemisest teatas, keelas isa talle suupilli kooli kaasawõttrise waljusti ära.

Frieder märkas ruttu, et kool sugugi ei olnud nalja tarwis olemas, ja wõttis asja väga tõsiselt. Ta hakkas tahwile maalima, kuni ta tähed nii walmis sai, kuidas nad tema arwates pidid wälja nägema. Aidata ta ennast ei lasknud. Ja nagu kirjutamise juures, puuris ta enese wisalt teadusse ja seisis täiesti oma jalul. —

Engelmanni kaheksa kosusid. Ühek-sandat lisaks enam ei tulnud, ja nii oleks wõinud kõik üsna hästi minna. Aga ka Engelmannidel olid omad mured. Naise wend oli joodik. Aeg ajalt tuli ta Engelmannide juure, sõi nende kehwas lauas ja läks siis jälle „reisile“. Need lõppesid harilikult wangikojaga, mõnikord ka töökoloniis. Küll ei rääkinud wanemad temast, seda enam aga teised inimesed. Nendelt kuulsid seda lapsed ja lastelt Engelmanni lapsed. Suured, kes juba koolist läbi ja tööl käisid, teadsid seda juba ammu, aga väikestele oli see walus, häbistaw uudis.

Onu oli wiimase külaskäigu puhul kahest õhukesest lauast Friederile kokku liiminud wiuli. See polnud küll poleeritud, nägi ka muidu õige toores ja wilets wälja, aga ta oli ometi wiul, ja Frieder saagis teda, palawalt igatse-des, et oskaks temast mõne wiisi wälja saada

Kui ta onu kohta õigeid teateid sai, pani ta wiuli waikselt kõrwale ja ei wõtnud teda enam kätte. Isa küsis temalt, miks ta seda teeb. Frieder wastas ainult, wiul ei tegewat temale enam nalja.

Warsti pärast seda tuli wangikodade walitsuselt teade, et hulgas jälle olla wangi pandud.

Siis äigas isa Engelmann käega meeleheitlikult läbi juuste ja ütles wastandina oma muidusele harjumusele:

„Issand Jumal, kui me sellest mehest kord lahti saaksime!“

Esiti walitses toas pisut aega wai-kus, nii, nagu oleksid wanemad ja lapsed õiglase, walusa wiha järsust wäljendusest kohkunud. Siis seisis Frieder äkki isa ees ja ütles wälkuwail silmil:

„Pane tähele, isa, mina toimetan ta sul kaelast ära!“

Meeleheitlik isa waatas kohmetult pojale ja hüüdis siis kiires kuumuses:

„Poiss, siis ostan ma sulle õige wiuli!“

„Meest sõnast,“ ütles Frieder, sirutas isale käe, ja see wõttis selle wastu.

Pool aastat hiljem tuli onu jälle reisilt.

Frieder Engelmann oli üksi kodus ja töötas koolitööde kallal.

Siis astus onu tuppa. Poisi nägu läks tulipunaseks, ta süda põksus metsikult ja silmad wälkusid. Külaline tahtis laua ääre istuda. Seal kiskus Frieder tal tooli käest ja ütles ruttu:

„Siin ei ole sinu jaoks enam kohta.“

Imestades silmitses onu poisijõmsikat, aga otsis ühelaadilise häbematu-sega teist istewõimalust.

Nüüd tõmbas poiss käed rusikasse ja kisendas:

„Ütlesin sulle juba, et sinu jaoks siin kohta enam ei ole. Kas sul häbi ei ole ausate inimeste juure tulla? Kust sa tuled?“

Üllatatud poisi metsikust wihast, seisis laiskworst tüki aega nagu inimene, kellele hea hoop pähe löödud.

Aga Frieder ei annud talle rääkimiseks aega. Ta jooksis nurka, kraamis seal silmapilgu kiiresti ja tõi sealt esile äpardunud wiuli. Selle wõttis ta pihku ja seisis siis jälle wälkuwail silmil külalise ees

„Ma ütlen sulle,“ hüüdis ta kähi-sewa häälega, „kust sa tuled. Wangi-kojast tuled sa, ja sinu pärast peame meie teiste inimeste ees häbi tundma. Lapsed hüüawad seda meile tänawal järele, ja kui ma ka Heinemannile tubli nahatäie andsin, et ta seda waljusti enam ei räägi, oma wahel ütlewad nad seda ometi. Ma ei lähe enam mängima, pead sa teadma, sest et mul häbi on. Sellepärast istun pärast lõunat kodus Tarwis mulle seda ei oleks. Nii rumal ma ei ole, aga mul on häbi. Jah, ja siin,“ poisi hääl wõnkus, „on wiul, mille sa mulle tegid. Rõõmustasin selle üle ja wõtsin ta enesega ka woodisse, kaks nädalat, ja „Kuldne õhtupäike“ oli mul ka juba peaaegu selge, kui ka niit keeleks ja mängimiseks hästi ei kõlba, aga sestsaadik kui tean, missu-gune sa oled, peitub ta seal kastis. Ma ei taha teda enam. Säh,“ nüüd murdus erutatud poisi hääl, „wõta ta tagasi. Mehel, kes alati wangist tuleb, ei lase ma enesele midagi kinkida.“

Wärisewail kätel, ühes wiil, teises wilets poogen, ulatas ta kadunule oma kord nii wäga armastatud waranduse.

Onu oli kahwatanud. Ta suunurgad tuikasid ja midagi palawat tõusis ta silmadesse.

Siis pööras ta ümber ja lahkus pik-kamisi.

Frieder aga laskis pea lauale wajuda ja nuttis kibedasti.

Mis õe ja õemehe tõsised palwed ei olnud suutnud korda saata, seda oli korda saatnud lapse aus wiha, räägitud walusast armastusest. Kergemeelne päewawaras hakkas tööle

Frieder ei jutustanud wanematele midagi oma elamusest. Ta ei tahtnud isale meele tuletada wiulit ja tal oli tume tunne, et sel laiskworstist häbi oleks.

Pool aastat hiljem jõudis Engelmannidele õige wiil. Wiuli kaasas kirjutas onu, selle olla ta oma esimese kokkuhoitud raha eest ostnud ja kinkiwat selle oma päästjale. Frieder ei saanud aru, mis ta päästja all mõtles, aga kui isa temale ütles, et onu nüüd enam wangi ei satu, siis tundis poiss wiuli üle headmeelt ja harjutas mängu nii suure hoolega, et jõuluks sellega juba wõis mängida:

„Kui koer ju worstiga kargamas kiwist on üle. . .“

Seda armastas ta eriti.

Kui ta ajajooksul wiulit juba õige hästi oskas mängida, astus ta ühel päewal isa ette ja ütles:

„Isa, nüüd tahaksin ma klawerit mängima õppida.“

Isa naeris ja ütles:

„Ära ole rumal, Frieder.“ ja natukese aja pärast lisas ta; „Mine külawanema juure; tema wõib kõik teha, wahest aitab ta sindki.“

Külawanemat peeti külas peaaegu armsaks jumalaks. Ta oli warem olnud õpetaja, kuid ametist loobunud, oli saanud juhatajaks waestelastemajas, mille wabrikuomanik asutanud, ja tema all seisis ka poeglaste käsitöökool. Selle oli ta ise asutanud ja see oli siis ka tema armsam laps,

Rikka wabrikuomanikuga seisis ta kõige paremal jalal, ja kui küla sellelt midagi soowis, siis pidi külawanem Seifert tema ja küla wahel wahemeheks olema. Sellepärast arwati teda peaaegu

kõikwägewaks. Kõik head teod, mis töörahwa peale woolasid, tulid tema kaudu.

Isa Engelmann ei mõtelnudki enam sellele kiirele sõnale, mis ta Friederile ütelnud. See aga maadles enesega. Tema, nagu kõik teisedki lapsed, kartis terawate prilliklaasidega meest, kelle hääl alati kajas lõikawalt ja terawasti, kuigi ta ise oli wäga hea südamega inimene.

Wiimaks asus Frieder põksuwal põuel sinna seisma, kust see mees pidi mööduma, kui ametisse läks. Kui herra tuli, teretas Frieder teda waljusti ja tõmbas mütsi peast.

Külawanem imestas wäikest wiisakat poissi, aga ei hakanud temaga rääkima. Sama lugu sündis teisel ja kolmandal päewal. Siis märkas herra Seifert ometi, et poiss ikka samal kohal seisis. Ta küsis:

„Ütle, poiss, kas soowid minult midagi?“

„Jah.“

Just sel ajal oli töökool asutatud. Ta ei leidnud poiste hulgas palju sõpru ja külawanem oli neid otsimas. Sellepärast küsis ta:

„Kas soowid saada töökooli?“

„Ei.“

„Mis siis?“

„Soowiksin õppida klawerimängu.“

Nüüd hakkas herra Seifert waljusti naerma ja ütles:

„Ja sellepärast tuled minu juure? Kes su siis saatis?“

„Õieti ei keegi. Isa ütles ainult, et pean minema külawanema juure.“

„Kes on su isa?“

„Lorenz Engelmann.“

„Nii, nii,“ herra naeris jälle ja raputas pead. „Miks ei taha sa tulla töökooli?“

„Mul pole oskust seda teha, mis nad seal teewad.“

„Kes seda ütleb?“

„Mina. Oskan ainult mängida ja seda, mis meil koolis on.“

„Kus sa koolis istud?“

„Ikka esimene — iga aasta.“

„Siis tule homme töökooli.“

„Peab see olema, enne kui klawerimängu õpin?“

„Jah.“

„Siis ma tulen.“

Frieder Engelmann tuli ja nikerdas oma noaga katselaudade kallal samasuguse hoolega kui poognaga wiuli kallal. Igakord, kui herra Seifert koolist läbi läks, waatas talle Frieder küsiwalt silma.

Oli möödunud juba neli kuud. Friederi süda oli täis kahtlust. Kui herra wõib olla ta palwe oli unustanud. Noh, siis peab lõpuks seda weel kord temalt küsima, aga see ei ole kerge. Nii ootab poiss weel tüki aega.

Siis ütleb külawanem temale ühel päewal:

„Engelmann, sa tuled pärast minu juure.“

Nüüd oli käes see, mida Frieder igatses.

„Kas mängid sa juba mõnda mänguriista?“ küsis herra Seifert, kui teised poisid olid läinud.

„Jah, wiilulit.“

„Siis tule homme kell 2 sellega waestelastemajja.“

Täpselt oli Frieder kohal.

Waheajal oli külawanem Friederi õpetaja käest teateid kogunud. Ta oli kuulnud ainult head, ja mis ta poisil tõsistest silmadest nägi särawat, tõotas talle, kes oli kogunud pedagoog, ausat tahtmist. Kui poisil oli ka soodus anne, siis ei wõinud oskus jääda tulemata.

„Noh,“ küsis endine õpetaja poisilt lahkesti, „mis sa kõige armsamini mängid?“

„Ei tea; mängin üht sama heameelega kui teist.“

„Siis mängi, mis tahad.“

Frieder mängis innuga.

„Mis see oli?“ küsis herra Seifert.

„Isa laulab ikka selle juure: „Kui koer ju worstiga kargamaskiwist on üle.“

„Nii, nii,“ ütles külawanem naerata-des. Tema proua aga, kes ta kõrwal seisis, plaksutas käsi ja hüüdis: „Hermann, see on tore!“ Frieder silmitses teda imestades.

„Kas oskad weel enam?“ küsis proua.

Nüüd mängis Frieder: „Armas Jeesus, awita,“ uskudes, et ilmaliku tükile peab waimulik järgnema.

Nüüd silitas proua Seifert poisi pead, wõttis ta õlgade ümbert kinni ja ütles mehele:

„Herman, see poiss jäta minu hoolde.“

Nüüd tegi herra Seifert oma pahasema näo ja ütles Friederile sõrmega ähwardades:

„Noh, poiss, teeme katset, ja häda sulle, kui sa ei ole usin.“

Siis lahkus ta.

Proua Seifert kinkis poisile weel õuna, ütles, millal ta järgmisel päewal peab tulema, ja Frieder läks koju.

Sestsaadik ilmus ta iga päew kolm aastat. Siis wõttis ükskäsi teisest kinni. Külawanemast sai poisile tubli aitaja. Tal läks korda muusikaandelisele poisile head kooli anda ja Frieder Engelmann täitis ta peale pandud lootused. Ta on ehituse auga lõpule wiinud, mida ta warajases nooruses ise enesele hakkas ehitama.

Kui ta, mis aeg ajalt sünnib, kodumaale tuleb, siis annab ta kontserdi kiriku wõi waeste heaks wõi ka mõneks muuks heaks otstarbeks. Siis koguwad inimesed ligidalt ja kaugelt kokku. Nad kiidawad Engelmanni kaheksandat kui suurt kunstnikku.

Nurgas aga istub halliksläinud isa Engelmann ja pühib pisaraid silmist.

Sõbrale.

Ed. Wöhrmann.

*Kui ilm mind ära kohutas
ja õõ, nii õudne,
siis sinu sõna lohutas
mind — elujõudne,
et unustasin mustad õõd
ja tegin wanawiisi tööd!*

Karukütt.

Norra kirjanik Björnstjerne Björnson.

Niisugust poissi, kes paremini luisata oskas kui õpetaja wanem poeg, leiti ümbrusest waewalt. Ka lugemiseks oli ta väga kiiresti käepärast, see oli isegi mõistetaw, ja mis ta luges, seda tahtsid talumehed heameelega kuulda. Kui see nüüd oli midagi, mis neile meeldis, siis luiskas ta oma peast weel juure, niipalju kui nad tema arwates heameelega soowisid; kõige meelsamini jutustas ta tugewatest meestest ja armastusest, mis lõppes surmaga.

Warsti märkas õpetaja, et rehetõas wiljapeksmisele ikka ja alati lühem või pikem wahe tekkis. Kui ta seda põhjust läks uurima, seisis seal Thorwald ja jutustas lugusid. Mõni teinekord jälle toodi metsast imewähe puid koju; õpetaja läks metsa, ja jälle leidis ta sealt Thorwaldi, kes lugusid jutustas. See pidi lõppema, mõtles õpetaja, ja wiis poisi kooli.

Koolis käisid ainult talulapsed, aga õpetaja arwas ainsa poisi jaoks kodukooliõpetaja wõtmise liig kalliks. Kuid Thorwald ei wiibinud weel kaheksat päewagi koolis, kui üks ta kaasõpilastest surnukahwatult kooli tuli ja jutustas, temale tulnud teel wastu keegi maa-alune. Teine poiss tuli weel kahwatumalt ja ütles, tema näinud ise oma silmadega, kuidas üks peatu mees olla maandumiskohale läinud ja seal paatide juures urgitsema hakanud, ja mis kõigist weel kõige pahem oli: wäike Knud Pladsen ja ta wäike õde jooksid ühel õhtul, kui nad koju tahtsid minna, pea-aegu nõdrameelses hirmus tagasi, nuttid ja ütlesid, nemad kuulnud ülewal kirikumõisa metsas karu häält, jah, wäike Marit oli koguni näinud ta kiirgawaid silmi. Ei, nüüd sai aga kooliõpetaja, peab teadma, hirmus wihaseks, löi liinealiga lauale ja küsis, mis kurat — Jumal andku talle see raske patt andeks! — poistele korruga olla sisse läinud!

„Üks läheb siin peast ikka hullemaks kui teine,“ ütles ta. „Igas põõsas kükitab mõni murueit, iga paadi all istub mõni näkk ja nokutab pead, ja karu

käib keset talwel ringi. Kas teie siis enam Jumalat ja ristiusku ei usu?“ ütles ta. „Wõi usute ainult kuradite ja pimeduse wõimust ning seda, et karu keset talwel jalutuskäike teeb?“

Aga aegamööda jäi ta rahulikumaks ja küsis wäikeselt Maritilt, kas ta tõesti ei julge koju minna.

Tütarlaps nuttis ja ütles, see olla lihtsalt wõimatu. Siis wastas kooliõpetaja, et Thorwald kui juuresolijatest kõige suurem neid peab metsast läbi saatma.

„Ei, tema ise on karu näinud,“ ütles Marit nuttes, „sest temap see oligi, kes meile seda jutustas.“

Thorwald wajus oma kohal kõssi, eriti kui kooliõpetaja teda silmitses ja sellejuures liineaali õrnasti läbi peo tõmbas.

„Oled sa karu näinud?“ küsis kooliõpetaja rahulikult.

„On tõesti tõsi, et meie wanem sulane, kui ta põldpüüjahil käis, ülewal metsas karupesale juhtus,“ wastas Thorwald.

„Oled siis sina karu näinud?“

„Neid polnud üks, waid oli kaks suurt, ja wõib olla weel ka kaks wähemat, sest karud peawad harilikult ikka mullused ja ülemullused pojad oma juures koopas.“

„Oled sina siis neid näinud?“ kordas kooliõpetaja weel rahulikumalt ja silistas liineaali.

Thorwald waikis hetke aega.

„Nägin ju ometi seda karu, kelle kütt Lars mullu talwel oli tapnud.“

Nüüd lähenes kooliõpetaja talle samuwõrra ja küsis nii pehmesti, et poiss otse kartma hakkas:

„Kas oled karusid ülewal kirikumõisa metsas näinud, küsisin ma?“

Nüüd Thorwald enam ei wastanud.

„Wahest tuleb sulle meele, et seekord oled eksinud?“ küsis kooliõpetaja, wõttis tal kaelusest kinni ja asus ise liinealiga tema kõrwale. Thorwald ei lausunud sõnagi ja teised ei julenud ka sinna waadata. Siis ütles kooliõpetaja tõsiselt:

„Inetu on, kui õpetaja poeg waletab; weel inetum on seda waestele talulastele õpetada.“

Ja sellega pääsis poiss seekord.

Aga kui järgmisel päewal kooliõpetaja oli kirikuõpetaja juure kutsunud ja lapsed kooli omapead jäid, oli Marit esimene, kes Thorwaldi palus weel midagi karust jutustada.

„Sina ju kardad wäga,“ wastas Thorwald.

„Ah, küll ma ennast juba hoian,“ wastas Marit ja puges wenna lähedusse.

„Mõtlege omeli, ta lastawat nüüd surnuks,“ ütles Thorwald ja nokutas pead. „Kihelkonda on tulnud kütt, kes selline mees on, et teda küll wõib tappa! Waewalt oli kütt Lars juttu karu talwekorterist ülewal kirikumõisa metsas kuulnud, kui ta üle seitsme kihelkonna püssiga siia ruttas. Tema püss on nii raske kui weskikiwi ja nii pikk kui siit Hans Boldeni juure.“

„Jumalukene!“ kiljatasid kõik lapsed.

„Nii pikk?“ kordas Thorwald. „Ei, ta on kindlasti nii pikk kui siit sinna toolini.“

„Oled sa teda siis näinud?“ küsis Ole Böen.

„Kas ma teda olen näinud? Olin ise seal juures, kui teda puhastati, sest sa pead teedma, selleks ei saa igameest tarwitada. Mina, enesest mõista, ei jaksanud teda tõsta, — puhastasin ainult, lukku, ja wõid uskuda, et see kerge töö ei olnud.“

„Inimesed räägiwad, et see püss wiimasel ajal enam hästi märki ei tabawat,“ tähendas Hans Bolden, kaksiti toolile istudes ja jalgu wastu pulti tugedes.

„Ei, seitsaadik kui Larstemaga ülewal Ostmarkenis magawa karu peale laskis, ei lase ta kaks korda ja kolmandal korral laseb mööda.“

„Jah, kui ta magawa karu peale laskis,“ ütlesid tütarlapsed; „niisugune narr!“ jätkasid poisid.

„See wastu aitab waid üks abinõu,“ ütles Ole Böen. „Tuleb nimelt elaw uss tema rauasse ajada.“

„Noh, seda teame kõik,“ arwasid tütarlapsed; nad tahtsid midagi uut kuulda.

„Nüüd on talw, usse pole leida, ja sellepärast ei usalda Lars ka oma püssi,“ tähendas Hans Bolden mõtlikult.

„Ta tahab wististi Niels Böeni kaasa wõtta?“ küsis Thorwald.

„Ja,“ wastas Böeni talu poiss, kes sedaju ometi kõige pareminipidi teadma.

„Aga Niels ei saa emalt ja õelt selleks luba. Nende isa suri wististi wõitluse tagajärjel, mis tal mullu karuga ülewal mägestikus oli, ja teist neil ei ole.“

„On see siis nii kardetaw?“ küsis üks wäike tütarlaps.

„Kardetaw?“ lausus Thorwald. „Karul on kümne mehe mõistus ja kaheteistkümne jõud.“

„Jah, seda me teame,“ ütlesid tütarlapsed jälle; nad tahtsid wiimaks ometi midagi uut kuulda.

Aga Niels on nagu ta isa — läheb kaasa.“

„Muidugi läheb ta kaasa,“ ütles Ole Böen. „Täna hommikul, weel enne kui keegi ülewal oli, nägin ma Niels Böeni, kütt Larssi ja weel üht kolmandat, igal ühel püss seljas, üles minewat; imelik oleks, kui nad ei läinud kirikumõisa metsa.“

„Oli see wara?“ küsisid lapsed kooris.

„Wäga wara! Mina olin juba enne ema ülewal, wõtsin tule ütles.“

„Oli Larsil pikk püss kaasas?“ küsis Hans.

„Jah, seda ma ei tea, aga ta oli nii pikk, kui siit sinna tooli juure.“

„Oi, kuidas sa waletad!“ ütles Thorwald.

„Sa ütlesid seda ju isel“ arwas poiss.

„Ei, pikka püssi, mida mina nägin, tarwitab ta waewalt weel.“

„Igatahes oli ta nii pikk — nii pikk — kui siit peaaegu sinna toolini.“

„Noh, wõib olla, ehk wõttis ta tema ometi kaasa.“

„Mõtlege,“ ütles Marit, „nüüd on nad ülewal karu juures.“

„Wõib olla wõitlewad nad parajasti!“ tähendas Thorwald.

Järgnes sügaw waikus, mis oli peaaegu pühalik.

„Arwan, et lähen,“ ütles Thorwald ja wõttis mütsi.

„Ja jah, siis kuuled midagi!“ kiskasid kõik, ja neisse tuli jälle elu.

„Aga kooliõpetaja?“ ütles Thorwald ja peatas.

„Ah mis, sa oled ju õpetaja poeg,“ wastas Ole Böen.

„Jah, juleku ta minu külge kätt panna . . .!“ ütles Thorwald sumbunud häälega ja nokutas pead.

„Kas annad talle wastu?“ küsisid kõik ootawalt.

„Kes teab,“ wastas Thorwad, nokutas pead ja lahkus.

Tema äraolekul arwati kõige paremaks õppida; aga keegi ei jaksanud seda teha — ikka jälle pidid nad rääkima karust. Nad rääkisid edasi ja tagasi, kuidas kõik küll wõis läinud olla. Hans wedas Olega kihla, et Larsi püss olnud sõnakuulmatu ja karu talle sülitasi wastu tulnud. Wäike Knud Pladsen arwas, nende kõigi käsi käinud pahasti, ja tütarlapsed pooldasid teda.

Aga siis tuli Thorwald.

„Läheme,“ ütles ta ust lahti kiskudes ja waewalt rääkida suutes.

„Aga kooliõpetaja?“ küsisid mõned.

„Wõtku teda tont! Karu, karu!“ hüüdis Thorwald ja ei jaksanud enam edasi rääkida.

„On ta maha lastud?“ küsis üks laps õige tasakesi, ja teised julgesid waewalt hingata. Thorwald istus ja lõõtsutas, tõusis wiimaks, ronis pingile, keerutas mütsi ja hüüdis:

„Lähme, mina wõtan kõik oma peale!“

„Aga kuhu me siis läheme?“ küsis Hans.

„Suur karu on alla kantud, teised on alles ülewal. Niels Böen on raskesti wigastatud, sest Larsi püss ei tabanud, ja karud tulid neile kallale. Poiss, kes neil kaasas oli, pääsis ainult nii, et kummuli maha heitis ja enda surnuks tegi, ja karu ei puutunud teda. Niipea kui Lars ja Niels oma karud olid ära wõitnud, lasksid nad ka tema karu maha. Hurraa!“

„Hurraa!“ hüüdsid kõik poisid ja tüdrukud, ja nüüd jooksid kõik tulijalu üle põldude ja läbi metsa Böeni, nagu ei oleks kooliõpetajat maailmas olnudki!

Tütarlapsed kurtsid warsti, et nad enam käia ei jaks, aga poisid wõtsid nad oma wahale, ja nii mindi edasi.

„Hoidke, et te neid ei puutu,“ ütles Thorwald. „Mõnikord juhtub, et karu weel elama hakkab.“

„On see tõsi?“ küsis Marit.

„Jah, siis tõuseb ta teiselkujul, sellepärast waadake ette!“

Ja nad jooksid edasi.

„Lars on suuremale kümme korda lasknud, enne kui ta kukkus,“ algas

Thorwald uuesti. „Mõtlege ometi, kümme korda!“

Ja kiiresti mindi edasi.

„Ja Niels on talle noaga kaheksateistkümmend haawa löönud, enne kui ta kukkus.“

„Ah, milline karu!“

Ja poisid jooksid, et high nõretas. Ja siis olid nad sihil!

Ole Böen kiskus ukse lahti ja oli esimesena majas.

„Ole ettewaatlik!“ hüüdis talle Hans järele.

Marit ja üks wäike tütarlaps, kes Thorwaldi ja Hansu wahel olnud, olid lähenenud, nende taga Thorwald, kes edasi ei läinud, waid seisma jäi, et kõik näha.

„Waata ometi kord!“ ütles ta Hansule.

Teised ei teadnud, kas sisse minna söandada

„Näed teda?“ küsis üks tütarlaps poisilt, kes tema kõrwal wäljas läwel seisis.

„Jah, ta on nii suur kui pealiku hobune,“ wastas poiss ja jutustas edasi. Karu olla, nagu ta ütles, raudkettidega seotud ja olla need ometi esijalgade ümbert puruks kiskunud; ta nägewat selgesti, et karu alles elawat, et weri woolawat temast ojana wälja.

See oli muidugi wale, aga selle unustasid nad, kui nägid karu, Nielsi ja püssi. Niels istus haawaga, mis karu talle löönud, ja kui nad wanalt kütilt Larsilt kuulsid, kuidas kõik sündinud. Nad kuulasid ja waatlesid nii suure uudishimuga, et tähelegi ei pannud, kuidas keegi nende järele tuli, kes ka oma hääle tõstis ja järgmist pajatast:

„Küll mina teid õpetan koolist ilma minu lubata lahkuma!“

Kogu lastekari karjatas kokkudes, ja siis lendasid kõik tuhinal laiali wälja õue. Warsti näis, nagu oleks kogu muste lõngakeri üksteise kannul üle lumiwalge maapinna edasi weerunud, üks ikka teise taga, ja kui kooliõpetaja wiimaks oma wanadel jalgadel koolimaija jõudis, kuulis ta juba kaugelt, kuidas pähe õpiti, nii et koolimaja kajas.

Jah, see oli pidupäew, mil karukütt koju tuli. Algas päikesepaistega ja lõppes wihmawalinguga, aga niisugused päewad on harilikult kõige wiljakamad.

Möödunud aastal määrati siseministri otsusega senini Saksa kogudusele kuuluv Tallinna Toompea kirik Eesti Ew. Lutheruse usu piiskopi kirikuks. Riigikohus, kuhu Saksa kogudus siseministri otsuse peale kaebas, kinnitas hiljuti siseministri määruse.

[Roofsi kuninga KAAREEL XII leinarong Norrast Fredriksbaldi alt kodumaale.

Pat ja Patachon Berliini tänaval politseinikult teed käsimas.

Kapten CLAUD EMERY (inglane) lahkus uuel aastal ferwilistel põhjustel lennuväest, kus ta wahetumalt 7½ aastat instruktorina teenis.

Neli kunstnikku.

Daani kirjanik Flemming Algreen-Ussing.

Maaler ja luuletaja istusid kohvikus whiskipudeli ees ja westlesid — kõigest ja ei millegist, kui tuppa astus kujur. Kaks päewa tagasi oli ta oma igaaastaselt Pariisis wiibimiselt tagasi jõudnud, ja nüüd läks ta luuletaja juure ning pigistas kaua ja soojalt tema kätt, kuna ta maalrit, kes seal juures istus, üldse nagu ei näinudki.

Niipea kui ta sel kombel luuletajale oma sümpaatiat ja maalrile oma põlgust demonstreerinud, wõttis ta kohwiku teise otsa ühe laua juure istet ja tellis omale wiina ja Prantsuse ajalehti.

Luuletaja silmitses maalrit pärast ta lahkumist tähendawalt.

„Hm,“ ütles ta.

„Hm,“ wastas maaler.

Ja siis waikisid nad jälle üksteist mõistes.

„Weel üks samast sordist!“ tellis maaler.

„Mulle ka!“ ütles luuletaja.

Ja kellner tõi uue whisky ja uue sooda.

Maaler wõttis tubli lonksu, luuletaja samuti.

Siis ütles maaler — sest nüüd ei jõudnud ta ennast enam walitseda, waid pidi oma wihale wäljendust leidma: „See on siis tänu!“

„Inimestele ei maksa ial raha laenuks anda!“ ütles luuletaja, „Wähemalt ainult oma headele sõpradele!“ ruttas ta lisama,

„Oled ütelnud õige sõna!“ kinnitas maaler.

Millejärele mõlemad mõttesse wajasid.

Luuletaja kirus oma õnnelut saatust. Tal oli kawatsus olnud maalrilt wiis krooni laenuks küsida, aga nüüd muidugi ei wõtnud maaler ta palwet kuulda.

Ja maaler kirus kujurikaabakat.

Tal oli weel selgesti meeles õhtu aasta tagasi, mil kujur oli tema juure tulnud ja temalt kakskümmendwiis krooni palunud. Maaler oli hommikul parajasti ühe pildi ära müünud ja andis talle soowitud raha lahkesti.

„Kahe nädala pärast saad raha kätte!“ oli kujur lubanud. „Hiljemalt kahe nädala pärast!“

Aga möödus kolm nädalat, kuu, kaks, kolm. Maaler ei saanud oma raha näha.

Kolme kuu pärast küsis ta kujurilt, kellega ta kohvikus iga päew kokku sai, kas ta ei wõiks üht osagi tasuda.

Ta ütles seda tasakesi ja alandlikult, nagu oleks ta ennast oma jultumise eest wabandanud.

„Armas sõber,“ wastas kujur, „kahe nädala pärast saad kõik kindlasti tagasi. Pead mind wäga wabandama, et asi nii pikale on weninud.“

„Jumal hoidku!“ tähendas maaler, kes otse liigutatud oli, sest et teine ennast wabandas. „Siis ma ootan!“

Õhtul jõid nad koos. Maaler maksis mõlemate eest ja kujuri wõlg kaswas wiiteistkümmne krooni wõrra.

Kui nad hommikutunnil lahkusid, ütles kujur: „Kahe nädala pärast saad kõik nelikümmend krooni. Selles wõid julge olla.“

„Tuhat tänu!“ ütles maaler.

Ja sõbrad lahkusid südamlikus wahekorras.

Ja südamlikus wahekorras said nad kohvikus järgmised kolmteistkümmend päewa kokku.

Neljateistkümnendal päewal kujur ei tulnud.

Möödus weel mitu päewa ta ei tulnud weelgi.

Siis kuulis maaler, et mees enesele uue kohwiku walinud. Ja ühtlasi sai ta teada, et kujur waheajal ühe rinnakuju kahesaja krooni eest ära müünud.

Siis kirjutas maaler sõbrale, lahkesti ja pehmessti, ning palus teda wõlgnewat 40 krooni ära saata, sest et tal nüüd ju raha olla.

Kirjale wastust ei tulnud.

Kaheksa päewa hiljem kohtasid nad tänawal. Juhuslikult.

Kujur kohmetas pisut, maaler oli pisut pahane.

„Pead wabandama,“ ütles kujur. „Mul ei ole raha. Aga reedel reisin ma Pariisi ja saan siis mammonat. Päewal enne minu reisileminekut saad raha. Tule tunahomme kella kahe ja kolme wahel minu juure!“

„See on siis ometi kindel?“ küsis maaler, kes kahtlemata ju pisut skeptiline oli.

„Kindel!“ vastas kujur.

„Hea küll. Nägemiseni!“

Nad lahkusid — pisut jahedalt.

Määratud päewal ja ajal läks maaler kujuri juure; see elas wana tädi juures, kelle pärijaks pidi saama.

Wana daam awas ukse.

„Aga ta reisis ju eile teele!“ ütles ta.

„Kas ta siis Teid ja Teie prouat jumalaga ei jätnudki?“

Nüüd kiheles maalri petetud hinges wiha, ja ta ütles tädile kõik.

„See oli minu wennapojalt inetu. Tõesti inetu. Aga kas ei tohiks mina Teile seda raha tagasi anda? Pean tema eest ju hoolitsema.“

„Tuhat tänu!“ ütles maaler kohe, sest ta oli abielus ja waene. Ta abikaasa wajas kuube ja pluusi ja talle enesele oli waja uut kaelust. Need nelikümmend krooni kulusid ära.

Wiiwitamata tõi wana daam kummutist nelikümmend krooni.

Rõõmsasti tänas maaler ja hüppas nagu konn trepist alla.

Hea tädi waatas talle naeratades järele.

*

Nüüd aga ei tahtnud kujur teda teretada, arwatawasti sellepärast, et ta oma häda oli kurtnud ta tädile.

Seesugune asi tuleb alla neelata.

Maaler tellis kolmanda whisky ja palus ka luuletajat seda teha. See heitis käega ja palus selle asemel wiis krooni. Need anti talle kolmeks nädalaks.

Headele sõpradele wõidawat ju laenata, arwas maaler, kel juhuslikult wiis krooni oli ja kes järgmise päewa peale ei mõtelnud.

*

Kui maaler ja luuletaja siis koos tä nawale läksid, tuli neile wastu helilooja, kes neid aupaklikult teretas. Luuletaja teretas wiisakalt wastu, aga maaler wahtis heliloojale jultunult näkku, ilma et kübarat oleks kergitanud.

„Mis siis see tähendab?“ küsis luuletaja seda märgates.

„Seda ütlen sulle,“ vastas maaler. „Wõlgnen talle juba ammu sadawiiskümmend krooni ja nüüd on sel mehel niipalju häbematust olnud, et oma nõudmise adwokaadi kätte andis, kes mind nüüd kohtupristawiga ähwardab. Ja mõtle, see mees on minuga läbi käinud — iga päew! Pealegi on see mänguwõlg. Ja nüüd ähwardab ta mind oksjoniga. Mis sina sellest arwad? Wõi teretaksid sina seda kaabakat?“

„Ei,“ ütles luuletaja weendumusega.

Kuid tumedasti aimas luuletaja päewa, mil ta suures kaares maalist pidi mööda minema, kui ta teda tä nawal kohtas.

Tihane.

Saksa luuletaja Hans Gäfken.

Kui tuli tali, tulid sa temaga.

Koputasid mu toa aknale ja waatasid selgeil musitl silmil mu kambrisse, kus ma mõtlesin ja kirjutasin päew päewa kõrwal.

Akna ees pulgal nokkisid sa oma wäikese nokaga teri, mis ma sulle wis-kasin.

Üksik olid sa, nagu minagi olen üksik.

Sa tunned külma, nagu minagi tunnen külma siin külmas, armutumas maailmas.

Sa surid külma kätte, nagu minagi kord suren külma kätte, mis iga päew mu hinge õitele langeb.

Ühel hommikul lamas su wäike, kirju keha külmalt mu akna ees. Ühel hommikul olin ma üksik, mahajäetud sinust, su silmadest.

Ma kaewasin külmanud talwemaasse haa ja süngitasin su soojalt rohelistesse kuuseokstesse.

Ja kui kewade tuleb oma õrna hingehuga, siis sirgub sinu hauast esimene hõbekarwa maikelluke.

Aga mina üksik tean siis, et lille õrnas, walges nupus sinu hing on walgusele ärganud, sinu rõõmus, hele linnuhing, mis tasakesi laulab ja heliseb ärkawal aastal.

Kuum veri.

Austria kirjanik Lia Bayer.

"... ja sellepärast pead sa warsti jälle koju tulema, armas emakene, õige pea, palun, palun! Mina tahan ka alati hea laps olla ja sind ei iial wihastada; ma ei taha enam küüsi närida ja süües tooli raputada, et sa enam ei tarwitse kurjaks saada ning kurb olla. Tihti mõtlen ma, et sa meilt ehk sellepärast lahkusid, siis aga jälle usun ma, et see ometi wõis olla midagi muud. Ma ainult ei tea, mis see oli, ja kui ma seda isalt küsin, siis raputab ta ainult tummalt pead..."

Jah! See oli midagi muud olnud. Nora ei olnud metsastümbritsetud waikset üksindust metsaüles majas enam jõudnud kauemini kannatada. Wangistatud pääsukesena oli ta seal majas pelglikult ja kurwalt siia-sinna jooksnud ja ei olnud oma südant takistada jõudnud ihkamast inimeste ja elu järele

Wäga noorelt oli ta tõsise mehe käekõrwal perenaisena tumedasse metsaülemamaja tulnud Joowastawkuuma armastuse esimeses joobumuses. Kuninganna oli ta enese tunnud olewat siis; muinaslossina paistis talle see tõsine maja, sest et ta siis warjas eneses tema noort õnne kui tempel. Metsaga, mis — kui wali warjaja! — tema maja piiras, ei suutnud ta sõbruneda lial ei õppinud ta tundma tema wägewat, sõnatut keelt ja ta sügawat, tõsist waikimist. Tema hinges, mis oli elu laps, tärkas warsti igatsus inimeste järele, kära, walguse ja joowastawa toreduse järele. Ja see igatsus kisendas nii waljusti, et armastuse hõiske warsti kustus tema käsikiwa hüüde kõrwal, ja kustus ka hele häälekene, mis kajas lastetoast ja õrnasti „ema" hüüdis.

Ometi pani ta wastu, Aga ta kahwatas, jäi pelglikuks ja waikseks Muinasloss oli muutunud puuriks.

Ja ühel päewal wargles ta käsi tasakesi mehe kätte ja ta palus:

„Tule minuga! Tahan näha inimesi, tahan kuulda inimehääli; waata, see waikus tapab mu siin ära!"

Ta mees, kui metsa poeg, kes kogu oma hingega juurdus ilmastkaugel üks-

sinduses, waatas talle arusaamatult näkku.

„Kuula minu puude kohinat, minu ojade sulinat! Nemad oskawad sulle tuhatkorda enam ja paremat jutustada, kui inimesed wäljas maailmas!"

„Aga mina ihkan walgust ja hiilgust ja rõõmsaid pidusid!" ütles Nora jälle. „Need on mulle sama wajalikud kui õhk hingamiseks."

„Jookse metsas jänestega ja metskiitsetega wõistu," ütles mees, „ja waata, kuidas päike igas loigus, igas kastetilgas peegeldub! Üks siraw briljant teise kõrwal! Kas sul on weel wähe walgust ja hiilgust? Kas siin ei walitse iga päew rõõmus pidu?"

Nüüd wargles Nora käsi tasakesi ta käest ja ta lahkus. Üksi lahkus ta ja kiusliku südamega, ja kahmas kahe käega himukalt ääretasa täis olewa elukarika järele, mille järele ta nii kaua oli tunnud jänu. . .

"... Isa on üldse hoopis teistsugune kui enne, ja sellepärast arwan ma, et sa wõib olla tema peale pahane oled. Aga tema ei tee seda tõesti enam, seda, mis su pahaseks tegi, nii pahaseks, et temast ja minust lahkusid. Sest sina pead alati minu juures olema ja meie juure jääma, armas, armas emakene, alati isa ja oma lapse juures, kelle nimi on Sinu Erni."

Nora oli poolwaljusti lugenud.

„Ei!" ütles ta nüüd järsult ja waldalt. „Sest ma ei wõi. Olen nii kaua jänu ja nälga tunnud ja külmetanud! Enne weel himu täis, siis wõib olla, wõib olla..."

Raskesti langes ta käsi lapse kirjale. Masinlikult wedasid ta sõrmed üle lapse kohmakalt kirjutatud ridade, mis ta päewade ja nädalate kaupa kõrwus ja südames kajasid. Krabisedes kadusid lehed lahtisesse sahtlisse. Nora näole ilmus tume ilme. Ta mõtles mehele, kes ta oli üksi minna lasknud, kes ta nüüdki üksi jättis, terwitusetu, lahke kutsetu, üksi, toetumalt antud elu kiusatuste ja oma kuuma were meelituste meelewalla alla.

Ja ta oli ometi noor ning ilus! Teised nägid ta iludust ja väärtustasid seda ka. Uhke, wõidurõõmus naeratus lendas Nora näost üle. Ruttu pööras ta toalettlaua juure ja pani elektrituled sirama. Ta juuksed sädelesid ja ta silmadest kiirgas palaw hiilgus. . .

Jah, ta oli ilus! Ja tahtis ilus olla! Tahtis nooruse rõõmukarikat tühjendada põhjani. Ruttu ehted juustesse! Ja huuled punaseks! Tunni aja pärast tuli suurtööstur, kellega ta hiljuti sõprade juures tutwunenud. See mees wiis ta täna wastu lustile ja rõõmule. Esili teatrisse, siis warieteesse. . . Ah, woolaw elu wõis olla nii tore ja magus, kui keset ta woolust seisti. Seal kandis ju iga woog wahutawat krooni peas ja walgest wahust kiirgas tuhandetes tilkades rõõm!

Seda tundis Nora kuumalt ja metsikult, kui keskööl kabarees istus, kui wahuwiin klaasides säras, kenad shimmywiisid teda kaisutasid ja raske weini, elulusti ja eluhimu õhkkond ta meeli wõlus. . .

Ja weel uimastawamana ja wägewamana tundis ta seda, kui ta mõni tund hiljem õhetawail põsil ja wäsinud laugudel autos nõjatas; kui sale noormees oma käewarre ta keha ümber pani ja ta pilgud muutusid kõnelewamaks ja sõnad julgemaks. . .

*

Aga siis, esimene pilk heledale päewale näkku!

Parw usinaid töomesilasi tuli autole wastu, mis Nora warajal hommikutunnil uniselt ja kahwatult wõõra mehe korterist koju wiis. Nora wahtis suuril silmil ja pelglikult kärmesti edasirut-

tawate inimkehade sõjawäele. Ta wahtis wabisedesheledasse, halastamatusse päewawalgusse. Ta kuulatas pelglikult tööpäewa hommikust, ebaharilikku kära! Niisugune oli elu!

Tema elu oli olnud lapselik unistus ja hiljem joowastus, uimastus, joobumus Süda läks tal halwaks. Ta nägi ennast äkki seiswat keset woogawat elujõge paljaste jalgadega ja wärisewate õlgadega üksi. . . Ja weed, mis talle kohisedes wastu tormasid, olid sogased, mustad. Ja igast wahuharjast kajas pilkaw naeratus! Päästwad kuldad aga taganesid kaugele. Ja ühes nendega kadus waikne warjaw maja, mille järele proua Nora tahtis haarata igatsuses ja kahetsuses. Häbiga peitis ta oma näo kätte ja nuttis. Metsik eluhüüe waikis; sügawas hädas tõstis ematunne pead. . .

Korteris ootasid proua Norat kaks telegrammi. Esimene oli tulnud kohe pärast ta lahkumist suurtöösturiga, teine alles hommikul.

Nora wankus tupp ja rebis nad lahti:

„Erni raskesti haige. Tule kohe öise rongiga!“

Teine telegramm krabises ta käes:

„Erni surnud!“

Ta ei kiljatanud. Ei kukkunud. Ta seisis, nagu walge ja tarretu.

Tund aega hiljem wiisid kolm meest ühe waljusti laulwa ja metsikult naerwa naise trepist alla kaetud autosse. Kõledasti ja südantlõhestawalt kajas nõdrameelse laul kõrges kojast. See oli kõige uuema ja lustlikuma kabareeuudise wiis, sõnad aga olid tal: „Erni surnud... Erni surnud!“

Waene.

Andres Silla.

*Elu wõõraslaps ma olen,
nagu igawene juut;
Onnest kaugel, rõõmust kaugel —
nõnda rändan, jõud ja raugel,
oma teed nii otsafut.*

*Elu wõõraslaps ma olen —
rõõmuta ja rahuta.
Lohutust waid fähtelt mangun,
süda kurb, nii liigun, wangun —
waene, wäsind rändaja!*

Lagedal.

Balti-Saksa kirjanik Manfred Kyber.

Külmana ja walgena seisis lumi lagedal wäljal.

Jänes ja ta naine otsisid seal toitu. Jalad külmetasid. Oli waewarikas tee ja tuul wuhises üle wälja. Saak oli wilets. Oli tarwis lumi ära kraapida, enne kui midagi süüa leiti. Jalad läksid selle juures walusaks. Ja neid tuli wahetewahel ikka jälle lakkuda. Ja jänese naine oli ka haige. Üks jalg oli tal puruks lastud. Ta keksis abitult komberdades üle lume.

„On raske, kui jalg haige on,“ kurtis ta. „Ja mis saab weel kewadel! Mina ei saa ju haige jalaga lapsi kaswatada.“

Jänes lohutas teda,

„Küll juba läheb,“ ütles ta ja lakkus rahustades ta kõrwu. „Sulle on kõige pealt waja rawitsemist allikal. Selle wesi on lubjarikas ja on juba paljuid aidanud.“

„Ah, need hirmsad jahid!“ ohkas proua jänes. „Kui nad su ometi kohe tapaksid. Aga jahti wõib igaüks pidada ja nii lasewad nad su sandiks. Inimesed on nähtawasti alati näljas, et meid nii taga kiusawad.“

„See oli warem. Warem oli see ka wõitlus murdjatega,“ ütles jänes. „Nüüd pole midagi karta ja sellepärast on jaht neile lõbuasjaks. Pealegi weel üllaks lõbuks. Selleks on ta wähemalt need ristunud, kas ise endid üllaks nimetawad Arwatawasti ei nimetaks neid teised muidu üllaks. Sellepärast nimetawad nad endid ise selleks.“

Proua jänes oli wihane.

„Tapmine pole ju kellegi lõdu! Isegi hundid murravad waid nälja pärast, mitte aga, nagu tunneksid nad lõbu tapmisest.“

„Paraku pole nad hundid, waid on inimesed — eneste poolt nõndaristitud üllad, suursugused,“ ütles jänes. „Nad naudiwad loodust ainult surewasse silma waadates. See on nende rõõm loodusest. Aga sina saad rawitsusest jälle terweks. Allikas on kuulus supelusasutus.“

„See on arusaamatu,“ ütles proua jänes ja nosis mõtiskledes weel pisut kuiwanud sammalt.

„Üllade juures leidub weel üllamaidki asju,“ jatkas jänes. „Esiti taltsutawad nad loomad ja piinawad nad siis surnuks. See on kõige üllam tegu!“

„Aga see on ju keskaeg! Meie elame ju ometi uuel ajal?“ hüüdis proua jänes pahaselt.

Ta oli ajalooliselt wäga haritud. Jänestel on pikk ja kurb ajalugu, mis hoolikalt edasi pärandatakse.

„Meie elame alles sügawas keskajas,“ ütles jänes rõhutult ja kurwalt. „Aga uus aeg tuleb warsti. Tõusewad kanged waimud, kes keskaega ei karda. Need pole waesed jänese, sest neil on terawad relwad. Looduse Jumal on need neile annud, et nad kaitsetuid aitaksid. Sellest räägitakse juba metsas ja lagedal.“

„Õngi tõesti aeg,“ ütles proua jänes ohates, „aga enne pean ennast rawitsema.“

Õhus keerutasid kaks rööwlindu.

„Sina,“ ütles kull oma naisele, „seal all on üks haige jänes. Selle sööme. Mul on nälg. Teine on terwe. See pääseks meie käest.“

Noolkiiresti lahkus ta prouajänese peale. Jänes kargas kohkudes põõsa taha. Aga kull ei saanud saaki ära wiia. Teda tabas laeng. Ta laotas tiivad laiali. Ta weri wärwis lund.

„Nüüd on minu naine päästetud,“ hõiskas jänes. „See on wististi üks neist kangetest waimudest, kes appi tulewad.“

Aga see polnud kange waim.

Proua jänes ajas enese püsti, et eemale rutata. Siis tabas teda püssipera pähe. Ta ajas jalad siruli. Ta silmadesse tekkis wäsinud läige ja nad kustusid. Üllal mehel oli oma rõõm loodusest.

Lumistunud põõsas istus külmetades ja ahastades wäike karusnahaga olewus.

Ülewal õhus keerutas üksik lind.

Werejäljed lumel olid kummaliseks märgiks. Äeg on wäga ligidal, kus neid õpitakse lugema.

Ja päästa meid ära kurjast.

Lohusaare wanad.

Fred Pettoni pildike minewikust.

3

Käisid tuimalt ja ükskõikselt elu raskerännakut. Tuli Siimu haigus kurwastuse tagajärjel. Tuli uute murede ja raskusega. Tööd jäid hooletuss, Aadu aitas omalt poolt, kui sõrd lubas jõudu, kuid ei mõjunud seegi palju. Ja siis tuli kohtade müük. Olid sunnitud lahkuma esiisade kohalt ja asuma elama sauna, mis ehitatud Lohusoo weerele.

VIII.

Kolksti! Ja lõngakera ühes sukaning warrastega weeres põrandale. Tasa kõliseswad wardad ja äratawad Madli uinakust. Ta awab silmad ja korraga selgub kõik. On jäänud tukkuma sukka kududes ja lasknud ajal kasuta mööduda. Tuleb meele, et Siim alles sängis, laudauks parandamata ja et Siim täna peab mõisa minema. Sängi poole waadates, näeb Siimu silmi oma peale wiibiwat. Märgates Madli waadet, keerab Siim silmad kõrwale, need eksiwad ringi ja jääwad lõpuks peatuma sauna nõgisel lael.

„Oled juba ülewal. Hommikul magad nagu kott, aga öösel ei näe rahulikult magada, trambib ja rüseleb peale, ei annahingerahu. Missa eilemõisaskäisid? Küsisin mitu korda, aga selget wastust sa ei annud. Ja miks lähed täna jällegi mõisa? Kas ei saanud eile härraga rääkida, wõi mis on? Ja enne kui mõisa lähed, paranda laudauks — tuleb wist päris uus laudkohe panna. Kambri otsas märkasin lauda, mis kõlbulik selleks!“

„Kelle sa weel parandad ja kohendad, Ei ole sa eluajal jõudnud ennast kohendada ja wähe paremale otsale upitada. Nüüd wanas eas hakka weel Jumal teab kellele laudauks parandama!“

Siimu hääl on krabe ja trotsiw. Silmad rändawad kiirelt ühest kohast teise, et mitte Madli waatega kokku puutuda, kes Siimu imestawal, mõistmatul pilgul silmitseb.

„Sõge oma jutuga — mis moodi sa teistele ja ilmale parandad ning teed, kui oma laudauks kohendad? Oled nii

iseäralik, ei sinust küll keegi aru saa, just kui wõõraga räägi, ei räägi ega wastagi, kui küsitakse!“

„Mis pean sulle wastama, kui isegi weel täiesti ei tea; ega muidu täna mõisa tagasi läheks,“ wastab Siim kõrwale kaldudes, ja ust kõwasti kinni tõmmates astub wälja. Pilk libiseb üle uduse soo, mäele, endisesse esiisade tallu. Raske ohe pääseb Siimu rinnast ja toob esile Madli eest warjatud mõtted. Kuni siia ajani on ta kõik Madlile rääkind, kõik mured on olnud neil ühised, wõidelnud ühiselt oma tulewiku eest ja ühiselt alistunud kõigewäelise tahtmisele. Kuid nüüd ei suuda Siim awalik olla. Ei suuda öelda Madlile, mis piinab ja pakitseb südames. Ei leia selleks kohast algust ja pehmemaid sõnu. Kui saaks korra kätte alguse, siis läheks lõpuks llbedamini. Oleks ehk eneselgi kergem, kui saaks Madlile kõik rääkida Aga ei, seda ei suuda Madli wälja kannatada. Waikimine sünnib ainult Madli huwides. Aga kauaks? Üks kord peab ta ometi kõik teada saama — ja mis siis? Kui räägiks õige ära, kõik, mis mul eneselgi teada. Kaua sa ikkagi warjad. Kahekesi ehk kergem muret murda. Räägin siis, kui juhtub weel midagi küsima, aga annaks Jumal talle jõudu ka seda lõõki ärakanda. Siimu otsus on kindel ja selle wiib ta kambriisse.

„Mida ei tea sa isegi weel täiesti? “ pöörab Madli uue küsimusega sisseastuwa Siimu poole.

Siim tunneb, kuis walgub weri pähe ja südames torgib nii lõikawalt, walusalt.

„Käisin eile mõisas, sest Jõngu Jaan teatas, kuis kubjas olla taile rääkinud, et herra saanud head hinda oma kohtade müügist. Et tal jällegi suur rahahäda ja hea ostja käepärast, kawatsewat parun sootagust metsa — ja — ja“ — siin peatub Siim, laseb pilgu libiseda kambri pimedamasse nurka.

„Mis, ja — ja? Ei sinust aru saa, kogeled kui tõreldud laps!“

„Ja siis kawatsewat ka parun metsa ja sooäärseid kohti ära müüa!“

Wäljas oli ometi see, mida kartis Siim awaldada. Nüüd oli raske heitlus lõppenud ja Siim tundis hinges kergust, kui oleks wabanenud rõhuwast raskusest.

Madli peatab keerlewa wokiratta ja astub Siimule lähemale.

„Ja meie? Kuhu läheme meie?“

„Paha lugu on meiega, Madli. Head loota tulewikust on asjata. Ainukene pääsetee — osta saun; aga millega? Ja minna — kuhu? Otse waestemaija! Ei ole meil kohta, kus oodatakse. Oleks ometi Jaan weel elus, — ei oieks tema meid maha jätnud; aga nüüd pole muud, kui mine waestemaja, mine — sinna, kannata ja nälgi.“

„Oh Jumal, kannata ja nälgi, nagu seda pika elu kestel küllalt pole tehtud. Ras on möödunud aastaid, kuid päiwi, kus pole meie kannatanud ja wisalt heideinud näljaga?“ Ja Madli silmadest walguwad pisarad peatumatult krobelistele kätele.

„Näe, palusin herrat, et jätaks ometi meid, kahte wana, siia üksikule sooweerele, aga asjatud olid räägitud sõnad. Wiimaks leppis sellega, et lubas weel kord hästi järgi mõtelda, ja täna pidin otsuse teada saama. Ei saanud kogu öö kestel rahuliselt magada. Paruniga räägitud sõnad helisewad kõrwus ja lõpuks seltsis weel paruniga wanakuri ise, kes näis talle kõrwa sosistawat, et müü — müü! Ei tahtnud sulle algusel rääkida, oleks oodanud, kuni oleks mõisas ära käinud, aga sa ei annud ju rahu ja, ja —“ tekiwad Siimule jälle kui okkad kurku ja ta ta tõuseb istmelt

„Ei tea, ehk Aadu aitaks,“ haarab Madli mõttest ja tunneb, kuis kerkib tal südames nõrk lootus!

„Mõtlesin isegi täna korraks Pärtlile minna, aga mis abi temagi meile anda wõib, tal omalgi rasked ajad.“

„Räägi ära, ehk aitab, kui wähegi wõimalik!“

IX.

Läbi akna eesriiete tungiwad üksikud päikesekiired, kui pelgadas toas walitsewat waikust, I. mõisaomaniku töötuppa. Toas walitsew hämarik annab asjadele tumeda wärwija muidu nii uhke tuba tundub wõõrana, eemaletõukawana! Suure raamatukapi klaasused lägiwad kui merepõhja wajunud

hiiglapoliitübi silmad. Pehmed waibad põrandal on loobitud täis paberikillukesi ja keset tuba lebab lõhutud klaas! Korratust walitseb ka raskel, stiililisel kirjutuslual. Sinna on paisatud segi ajalehed kirjad, kaelus, kaelaside, ratsutamisepiits ja west, kuna walge krae keset lauaalust lebab. Nahksele toolile on hoolitult wisatud kuub ja paar määrdunud manshette. Nurgas olewal diiwanil aga magab rahulist und kõige selle toreduse ja korratuse sünnitaja Jõnsu mõisa omanik — parunBandel. Asuwatwaikust segawad ainult magaja ühetasane hingetõmbus ja kella tiksumine kirjutuslual.

Äkki koputakse tasa ja ettewaatlikult uksele. Siis awaneb uks ja toapoiss Prants astub sisse. Toas walitsewat korratust nähes teeb imestawa näo ja ümised:

„On torm jälle olnud ja õige kõwa. Just nagu wana perun, — kui pea segane, siis kõik puruks ja segamini, ning ise magama. Hoidku, kui ärgates korras ei peaks olema — siis hoiä alt!“

Prants korjab põrandalt wedelewad paberitükid ning krae ja paigutab laua laekasse. Koristab toa ja äratab siis paruni. Ühe ropsuga on see ülewal, wähtides uniste ja punsunud silmadega Prantsu.

„Mis tarwis?“

„Kell on juba kolm, herra jäi täna natukene kauaks magama. Peale selle ootab all kõõgis paruni herra jutulepääsemist Lohusaare Siim.“

„Juba kolm? Ja mis Lohusaare Siim tahab?“

„Ei tea, paruni herra olewat ise käskinud tulla!“

„Ah, soo, tõsi — saada ta siis ülesse!“

„Lohusaare Siim, asjata käik, ei saa midagi parata. Raha on mul nõnda hädasti tarwis ja teist teed mul ka ei ole. Pagan wõtku seda eilest päewa. Üks õhtu ja kakstuhat rubla läks alla wett. Ja, ja, ei saa midagi parata. Pean müüma metsa sooweerelt ja sellel maaalal asuwad saunad, siis olen jällegi wee peal!“

Arglikult koputatakse uksele.

„Sisse!“

Siim kummardab kohmakalt paruni poole ja jääb nõutult seisma ukse kõrwale.

„Noh!“

„Tulin herra jutule eilse asja pärast. Paluksin wäga, kui herral see wõimalik

et jääksin edasi endi sauna. Ei ole meil kahel wanal enam kuhugileminna!"

„Kahju küll, Siim, aga ka mina ei saa teisiti, omal raha kibedasti tarwis. On maksud ju nii suured ja muud sissetulekut ka praegusel korral ei ole. Osta koht, ära, maksa nõuetaw hind ja siis wõid rahuga edasi jääda sooweerele.“

„Osta, osta koht! Seda kerge härral öelda, aga kus on see, millega ma ostan? Kus on minul see koht, kust peaksin wõtma omale nõnda paljuraha, et wõiksin omandada ja kohe wälja maksta sauna hinna?“

Siimu hääl wäriseb, silmi ilmub tuluke, mis puurib end herrasse. Kas minna wõi jääda ja weel paluda? Paluda ja alandada weel kord — wana Madli pärast. Ei aita ka palwed enam — palud sa Madli nimel!

Siimu kehas tõuseb soojus, ilmuwad higipisarad ta näolt jaseljalt Higi jookseb mööda selga allapoole ja kiheleb, kui jookseks sipelgad särgis. Jalgealune lööks nagu kõikuma, suur raamatukapp nurgas liigub, tõuseb ikka kõrgemale ja wiimaks heljub ta Siimu kohal ülewal õhus. Kõrwus pirisewad parmud, Kusagil kaugel lüüakse suurt kella, ikka: pimm... pimm... Siim waatab oma õlest kaabulottu ja imestab, et see polegi nõnda wana ja inetu. Siis tõuseb taninna rukkilõhn. Siim näeb, et ta kaabu on tehtud suurtest — walminud rukkipeadest. Suurtest mahlakatest peadest — kas wõi hammusta — — —

„Siim! Waata, põranda ajad prahti täis; ja ega sa härg ei ole, et õlgi sööd!“

„Mina, härg? Kurat!“ ja Siim ajab enese sirgu.

„Mina, härg? Ei, ei! Aga siiski, mis wahe on minusuguse ja härja wahel? Ei mingisugust wahet! Ja herral jällegi õigus nagu alati! Weel halwem olen kui härg. Mõlemad oleme herra orjad. Orjad juba siis, kui küllalt jõulised enese kaela püsti hoidmiseks. Ühesugune on meie elu, ainult tööd ja tööd pead sa tegema, üks wedaja saha ees ja teine ori saha taga! Härg ja ori waole! Nõõ! Kas pole see nõnda, herra? ja kui sa eluaja oled orjanud, töö ning wanadus ühe küüru ja teise laisaks ning lahjaks rõhunud, siis tuleb herra poolt lahke käeliigutus — mõlemad orjad wabad. Nüüd olete wabad! Olete küllalt mind orjanud ja oma parema minule ohwriks toonud, nüüd wõite

minna ja otsida uut ülespidamise allikat ja peawarju. Ja nii langewad mõlemi orja taga kinni ukсед. Härja taga lauda-uks, ja teisel orjal saunauks! Härg müüakse lihunikule ja sellega wõtate weel wiimase, mis sellest wõtta oli. Saades raha müüdnud härja eest, kõlistate, kaalute ja kahetsete, et Teil wõimalus ja õigus puudub ka teist orja müüa. Oleks Teil see õigus, siis oleksite ehk rahuldatud!“

„Siim oled sa hull, et niisuguseid sõnu räägid?“

„Ei ole weel hull, aga mis puutub see herrasse, kui ta endine ori olekski hull. Üks ori tapakirwe all, teine hullumeelne, kas pole see tore? ehk ei meeldi herrale? Nüüd enam ei küsi sellest orjad. On nad ometi ju wabad ja wõiwad teha, mis tahawad! Esimene ori painutas end waikides oma saatuse alla, nähes surmas päästjat — wabadust! Kuid teine ori ei alistu waikides! Needmine ja wanne jääb teise orja poolt teile mälestuseks! Teile, kes oma lõbusid taga tagaajades olite kurdiks inimeste hädade ja soowide wastu. Teile kõikidele on see needmine, kes teie oma rahaahnuses pimestatud olete, kes teie omakasu tagaajades saadate teisi meeleheitmisele ja wastu willetsustele, kus igal sammul nälg ja surm hiiliwad. Selajal, mil teie pidutsete, mil naerate klaasikõlina saatel, selajal sammuwad willetsusele ja näljale tuhanded! Kõik teie kõrkus, uhkus ja au seisab alamate rõhumises! Aga korra lõpeb see. Ärkawad tuimuse unest need, keda olete siiaajani rõhunud, ja mis saab siis teist? Wasta, herra, mis saab siis teist? Kuid, pole tarwis mul wastust, tean paremini kui Teie, mis siis saab? Siis olete teie need, kes peate saama tunda kõiki neid piinu ja waewu, milles ägab ja waewleb rahwas! Pidage meeles minu wiimaseid sõnu: Teiste piinade ja waewade waral hõiskasite ja pidutsesite, teiste willetsuste ja nälja waral ehtasite endale lossid ja hooned. Kuid tuleb aeg, kus lõowad kõikuma ja häwinewad teie losside alussabade ning siis häwinete ka Teie — ...“

Ust mürinaga kinni tõmmates seisab Siim kijas ja tõmbab sügawalt hinge. Surub rebenenud kaabu pähe ja astub kindluseta sammul õue.

Kuhu nüüd? Koju! Aga siis? Siis, siis ... ja Siim naeratab lootusetult!

Siis wastu näljale ja wiletsustele, wõib olla surmalegi: Surmale? Ei seda, see oleks saatuse wõit, ja nõnda kergelt juba Lohusaare Siim ennast alla ei anna.

X.

Külm sügisene tuul jahutas Siimu hõõguwat otsaesist ja rahustas pinguldatud närwe. Lähenes õhtu; kiirelt kihutasid mustad pilwerüknad taewa all, ainult harwa siras mõni üksik täht pilwede wahelt, kuid peagi kattus see uuesti. Täna on juba hilja Pärtlile minna, üks homme lähe. Ja Siim seisatab teelahk-mel. Seisatab ja mõtleb, kas minna otse üle soo, wõi ringi mööda maanteed. Üle soo küll tee lühem, aga hädaohtlikum — pimeduses üks eksisamm ja oledki soos. Turbaaugud just tee ääres, kui kergelt ei wõi wäaratada jalga ja siis oled külmas wees. Lähen siiski üle soo, saan ennemalt koju ja eksimist ma ikka ei karda. Kas pole aastate kestel küllalt üle soo käinud? Olen olnud siis soos, kui on lainetanud see merena, mil mätas pehme ja wajub wahuna. Nüüd aga wõid wett leida turbaaukudest. Ja kes ei tea, kus asuwad turbaaugud? Tean küll, ise kaewanud wõin pimesi nende asukohti leida! Üle soo paistab nõrk tulukene Siimulesilma. Tulekene enesesauna aknast. Ei ole ma esimest korda õhtul soopeal, julgustab ennast Siim ja sammub edasi. Sammub edasi ja surub iga kartliku tunde maha. Tuul puhub kõledalt üle soo otse Siimule wastu. Siim surub kaabu kõwemini pähe, tõmbub kuue koomale ja rühib edasi — otsides kõrgemaid ja kuiwemaid kohti! Ei tea, kas jään wiimaks weel haigeks, on niisugune tundmus. Ja Siim kiirendab samme. Tõstab silmad ja waatab kodu poole, kust kiirgab heleda silmana tuluke. Miks põlewad täna kaks tuld, üks kambris ja teine lauda juures? Siim äigab üle silmade. Endiselt põlewad tuled, esiteks kaks, siis ilmub neid rohkem ja lõpuks on terwe soo täis tulukesi! Tuled hiilgawad soos kui jaaniussid. Esiteks liigub üks, siis teine ja siis algab meele-tu tulede tants Siimu silmis. Ei tantsi

ainult tuled, waid kogu soo, kogu soo ühes turbaaukudega ja mätastega käib ringi kohutawas tempos!

Suur jumal, mis minuga on juhtunud, kuhu nüüd minna, missugune on nüüd õige tee? ahastab Siim jämedaid higipiiske otsaesiselt pühkides. Igal pool on tüma soo ja wesi. Üle poole tee peaks juba käidud olema. Ööseks soo peale jääda, ühe koha peal seista, ei seda wõika. On külm ja tuul puhub külmalt, läbilõikawalt. Miks ilmuwad silmadesse punased rõngad ja kust tuleb kõrwu kostew kohin? ja pea, see walutab, seest surutakse ja kas suudab ta wastu panna rõhumisele?

Ära siit! Ruttu, ruttu! Ehk muidu wajun! Miks läigib wesi nii õudselts turbaaukudes? Kus on õige tee? Pea, seal . . . ja põlwili rühib Siim edasi märjas soos. Keha kattub tal üleni hīgiga, wäsimus annab ennast tunda ja wiimast jõudu kokku wõttes roomab Siim edasi arwatawa õige tee poole. Süda, miks peksad nii meeletumalt, nagu tahaks wälja karata rinnast?! Ei, ei, ära jäta mind üksi soosse, oota, kannata! Warsti oleme sihil ja siis puhkame! Aga kuhu libisen siis nüüd — — äh, — äh — tõuseb kähise w hūte Siimu rinnast, abitult haarawad käed õhku — — — ja . . . siis walitseb soos waikus!

Ja tulukene sooweerel põleb, põleb ja ootab! Tuulest heljuwad wesipajud kummardawad oksid märjale soisele pinnale. Tuul paneb wirwendama wee turbaaukudes ja siis käiks kui sosin üle soo:

Kui kurb! Kui kurb on waese elu!

Tuul mühiseb üle soo, jõudes sooweerel asuwa saunani, wilistab selle nurga taha, pannes wäsisema toas põlewa tulukese, ja äratab Madli mõtteist!

Kuuldes tuule hundamist — tuleb Madlile meele Siim, tema otsustaw kõik mõisa, ning siis sosistawad temagi huuled:

— jah, kurb, kurb on meiesuguste elu . . . !“

(Lõpp).

Libahunt.

Saksa kirjaniiku Luise Westfirihi romaan.

3

Wilm ei näinud seda. Wilistades kättemõistetud võidu üle meelikujes, tõi ta kõrvi ta lastriigi wälja. Tema ei tahtnud teisteks jääda! Tema mitte!

*
*
*

Samal õhtul oli jelle talwine esimene ketrusõhtu Võõside juures.

Kreienilt läksid kõik sinna, naised kõwad puukingad jalas, seelikud üle pea wifatud, wofid juurte rätikute all warjus, wana Lürke, sinine juff taskus, mida ta aga salajas lootis kaartide wästu wahetada saawat.

Õfegi Triim-Mleid läks teistega. Tobias lammas surmajarnases unes ja ei tarwitsemud muud kui und. Kolmud ka armata, et taterid oma rööwimiskäiku hiljutise luhtalainud käigu asemel fordafid. Sellepärast jättis ta maja ühes magawa mehega üfjinda bööfe ja pimedasse, walwatud ainult ketiit wabastatud koerast.

Wõõside juures suures kojäs surises katel heledal turbatulel. Pingid, jalgpingid ja fastid oli walnisfeatud ketrawatele tiidrukutele ja juffakuduwatele poisimeestele. Olgtoolid ja toolid tule ümber wotafid asunikumajasi, kuna toas ümmarguse laua ümber peremehed oma pikki piipe suitsetafid ja kaarte mängifid.

Juba murifefid wofid.

Teretufed kajafid jüa ja jüma.

Sootalude kangusele waadates ei olnud tuttawad üksteist enam nädalaid näinud.

Wifhen oli waewalt seeliku pea ümbert maha puistatud, kui, piff nagu sale puutüwi, Jaan Kattenbühl tema ees seifis.

„No waata! Minu armas, wäike pruut. Soowin head õhtut!“

„Et Jumal selle saatana surmaks lõöks!“ imestas Wifhen „Tõesti on see wana wõikus juba jälle jüu.“

„Mu wäike musufafs, olen julle peene koha wälja walunud. Tule!“

Ta nihutas neiu ühe fasti juure, kus üks koht weel waba oli, ja tõmbas enesele ühe jalgpingi selle taha.

Wifhen istus, seft et koht hea oli. Aga ta hoiatas teda ka kobe:

„Ära sellepärast wähematti nõrkust olet!“

„Oletan ainult jünd, Wifhen.“

„Musufassil on küüned. Waata ette, et nad jünd näoist ei freimusta.“

„Eks me näe!“ Jaan wõttis ta käe, mis juba oli ketrama hakanud, ja silitas seda.

„Sihufesed pehmed sammetkäpakesed kui jüu!“

Wifhen lõi waba käega Jaani sõrmedele, mis lastus.

„Kas sa lasted mind rahulikult ketrata? Sina kasuta pois! Üldje —“ ta pööras wihastwäluwail silmil tema poole — „üldje keelan ma jünd mind jüu inimoste ees puutumast, nagu oleks jul. minu peale mingifugune õigus. Sul pole niigi palju õigust, kui küüne alla mahub, ega saa seda ka ialgi! — Ennem lähen kuu-wajikale, kui niifugusele pafsuminalifele, häbematu! —“

„Kas weel midagi muud?“

„Digusenõudlikule —“

Samal hetkel puhus Jaan talle oma piibuist suitju juhu, nii et neiu frampfikus kõhahoos jelle sõbralikkuse pidi kurku neelama, mis ta Jaanile oli määratud.

Kuna ta lämbumifega wõitles, seletas Jaan rahulikult:

„Nii läheb asi, kui neiu kiruma hakkawad. Lämbuwad ise oma sõnade kätte.“

Wille järele Wifhen, niipea kui jälle hingata jai, temale seletas, et ta kõige jüdametum hirmutis olla päifese all.

Kuna need kaks üksteist seefuguste nõffimif-sõnadega lõbustafid, oli Stiine enesele oma sõbranna Gepe kõrwale koha walunud ja wõtnud. Gepe oli nagu Stiinegi kuuekümmne aastane, pika näoga, mis näis kivistunud olewat melan-koolfufes. Tema otfaesine oli wäga madal, selle wästu waherum kulumude ja suu wahel naq ahwif määratu lai. Ja tema pumasteäärtega jümad paiifid alati kurbi asju wahtides olewat kaotanud igafuguse läite.

Gepe teenis juba neljateifkümmne aasta wanutfelt soos. Liig warajane ja liig raske töö olid üdi ta kontidest wälja inemud, ja ta elufes nalgides Lütjendammi ääres wäikeses omis, kui Kort Ohlsen talu ostis ja, seft et ta kohaliffe olufid tundjat wajas, Gepele ettepaneku tegi, temale majapidajaks tulla. Seftfaadik sõi ta kohnu jälle täis ja walitfes tiidrukru ja julase üle, aga ta meeleolu jai kurwaks.

„Kuidas mu käpi käib, Stiine? Kuidas peab ta wanal tiidrukul käima? Minul õime ei ole.“

„Ja see on ometi jõukas talu, see Ohlzeni talu,“ ütles Stiine. „Ja jüma oled seal nagu päris perenaine. Seal ei puudu ju midagi!“

Gepe ohtas sügawasti.

„Kui Ohlsen teistfugune oleks! Sihufest uhket meest ei leita kogu soos. On päewi, mil ta ainuiski sõna ei räägi. Ja filmad teeb ta, nagu tahaks kedagi tappa. Mõttele sellele, mis sulle ütlen, Stiine: temal pole head jüdametunnistust!“

„Kõik asunikud peawad kort Ohlsenist suurt lugu,“ maidles Stiine.

„Jah, mehed! Need ei küsi sellest, kui keegi töötab ja töötab — ja pöritab rufifaga lauale. Mina teda ei usalda, ja mõin sulle ütelda, mu jüda läheb hoopis kergemaks, kui teda lord lähedal ei ole.“

„Lähedal ei ole? Kus ta siis on?“

„Kust tean mina seda? Urwad, et ta mulle ütleb, mis kawatseb? Üleeile läks ta Scharnbecki turule juure hulga Lütjendammi rahwa hulgas. Korraga sõidab ta koju, palju waremini kui teised asunikud tulewad, wiskab ohjad Lütjerjaani kätte, kes meil sulaseks on, ja tormab minust ja Sophiest mööda oma wäikesse tuppa, kus ta woodi seisab. Ja siis algab seal müürin ja wafardamine. Kui asti minu arust õige hulks läheb, waatan ma järele. Ja mis sa arwad, Stiine? Seisab wäikesse laua ees ja pakib wäikest kääkotti. Parajasti pistab ta sinna ühe ajalehe jisse ja wahib mulle oma pigimustade filmadega nii otsa, et mu süda hirmu pärast saapasse wajub.“

„Mis on sul jüa asja?“ küündab ta. „Kas ei lase sind ju neetud uudishimu magada? Pead wist kõik teadma? Muudugi, ma lähen reijile. Kolmeks mõi neljaks päewaks. Kohe hommikul wara. Mii. Müüd tead seda ja tee, et kaod, ja kasutu naifehüp!“

„Mii ütleb ta mulle! — Wõid uskuda, Stiine, olefin talle heameelega leiba, sinki ja õlut kaasa annud, nagu see reijil ilka ära kulub. Aga kes oskab sihufesele midagi teha?! — Ja wara hommikul kadus ta. Tähed sirasid alles taewas. Sihufe on ta!“

Ka Bosji wäikeses toas räägiti Ohlsenist. Aga Stiinel oli õigus: meeste silmis peegeldus ta pilt teistiti. Iga asundus wõiwat niisugusest mehest rõõnu tunda; wõlbi. Krifhan, wana Bosji lustilik pojapoeg, kes tuppa oli tulnud piipu põlema panema, heitis kiitusesse kahetsuse:

„Kahju, et ta on nii kummine mees! Üleeile õhtul, kui me Scharnbeckis Lange juures juttu weifimine ja jõime ning muusikandid tantsumängisid, istus ta kepptummalt paki ajalehtede kallal. Ja korrako kargab ta püsti, küündab, sulane pangu hobune rakkesse — ja kadunud on ta! Seal oli terve kari ilusaid tüdrukuid

kes temaga heameelega oleksid tantsumud. Aga — tantsumida ja naerda, seda ta ei oska!“

Ketramistoas jagati müüd sooja õlut. Sunad jussisid turbatulel. Bosji naistel oli wacwa õieti jagada, sejt inimeji oli palju. Bosji talu otje kubises neist. Rahe käe sõrmedest ei jätkunud Bosji sugulaste lugemiseks. Aga suur perekond tähendab neitsilikus soos rikkust, soos, mis täitmata on inimesejõu ja inimeselaha neelamises.

Rõõmus tuli katla all, elaja- ja inimeste kehade aurud täitsid ruumi tumeda leitfakuga; turbasuits ja meeste piibusuits ujus kui sinakas udu, inimeji ja asju nagu loorisje määsides. Mugawalt kolas wokiwurin tormi hulumisje, mis wäljas wingus. Helemus kaswas iga weerandtunniga. Juba olid kõik ilusamad ja kurwemad rahwalaulud läbi lauldud. Müüd palusid noored wanaema Bosji, et ta neile jutustaks mõne loo.

Kolde ees õlgtoolil istus see ligi kahesjakümne aastane eit. Tema nägu oli nii pruun, nii pruun ja nii täis terawaid wolte kui Greeka pähkli koor. Aga ta selg oli alles sirge. Tema oli lord oma tahtejõu tarkuse abil talus walitsemud, mõned tõendajid koguni, et termes Lütjendammis. Weel tänapäew tulid kaugelst inimesed wanaema Bosjilt nõu küsima, ja tema poeg, ksilawanem Bosj tema otjustest lugu.

Müüd naeratas ta.

„Jah, mis pean ma teile jutustama, noored? Kõiki minu lugusid olete juba tihti kuulnud.“

Sellepipärast hakkas ta tuntud ketramistoalugusid üksaamal üles lugema. Aga: „Middagi uut, wanaema Bosj!“ palusid ketrajad. „Wististi tead mõne loo, mida sa weel ei ole jutustanud. Mõttele waid järele!“

Ja Wischen Buttfarken tõstis oma tõmpinakeje wäljakutsuwalt Jaan Kattenbühli poole üles:

„Midagi õige õndset, mis jüdinad ihule ajab, wanaema Bosj, midagi niisugust, mis kitlejate poiste juuksed peas püsti ajab!“

„Ühe loo tean ma küll,“ wastas wanaema Bosj järele mõeldes. „See on wana. Oma wanaisalt kuulsin ma ta — ja see oli ta kuulnud o m a i f a l t. Dudne on ta küll, ja ma arwan peaaegu, et ma teile seda weel ei olegi jutustanud. Seft ma ei tee seda heameelega. Seal on tumedad saladused inimeje hinges ja kummalised jõud loodusjes, mida meie ei tunne ja mille üle parem on mitte liig sügawasti järele mõelda. — Kas olen teile lord juba jutustanud libahundi?“

Ei libahundi lugu ei tunnud keegi.

Ja Krifhan, kes uuemoeline wabawaim oli, küsis kaheldes:

„Kas peaks tõesti seesugune elajas olema fõrd elanud, wanaema?“

„On küll olnud inimesi, kes endid mõisid huntideks muuta,“ wastas wanaeit sügawa tõsidusega. „Wõimalik, et neid weel praegu leidub. Ja siin pole midagi imestada. Seft mõimus, mis kuradile antud, on suur, ja inimesed, kes enda temale lubanud, on tema käes nagu sawi, millest pottsepp teeb kausse ja kruuje: ta mõib nad wormida, millisesse wormi ta tahab, mõib nad muuta inimestest huntideks, kasjideks, wassitateks ja tagasi inimesteks, kuidas ta ise tahab ja kuidas see talle meeldib. Kes aga fõrd wihast ja kättemaksimisest wõi oma pahade himude täitmisest wana kurja abil on saanud hundiks, see peab selleks jääma igawesti. Jäl ei saa ta emast päästa. Küll kannab ta mõne rea põlwi inimese kaju ja inimese keha ja inimese nagu ning elab inimeste hulgas, aga kõit muu aja peab ta hundina elama metsas ja hunditegusid tegema kuradi — oma põrguliku meistri auks. See kirjutab talle ette, kuipalju inimese ohwreid ta temale peab tooma. Ja siis tapab ta need ära, olgugi et nad on temale armsad wõi ta sugulased. Olen kuulnud ühest niisugusest, kes ise oma lapsed on ära mürdnud, ühe teise järele omas hinnus. Seft tee on libahundile eriti hirmus et, niipea kui üks neist hundinaha selga wõtab, mille wana kuri talle laenab, siis muutub ta hundiks ka oma südames ja ei wõi muu peale mõelda kui tapmise peale ja ei wõi muist röömu tunda kui wõrest, ja peab tapma ja häwitama ilma otsata, seft ainult sel hetkel, mil ta midagi elusat häwitab, jaheneb hetkeks ta himu ja põletus ta siiskõnaks, mis teda ringi kihutawad.“

Sga fosin oli ruumis kustunud; ainult õige tasakefi murisefid wõkirattab. Wanaema Wõshi lugu sobis sellele tumedale järgisõhtule ja tormile, mis ise kui hunt üle joo hulus.

„Ja niisugused kuradid inimeste näol elawad ausate ristiniimiste keskel,“ päris Gepe, „ja keegi ei tunne neid?“

„Si, keegi ei tunne neid. Nad wõiwad olla wanad ja pahurad inimesed ja wõiwad olla ka kenad ja noored, keegi ei tea seda. Naine ei tea, kas ta mees libahunt on, ja mees ei tea seda ka naisest. Enamasti on nad lugupeetud inimesed, kelle käsi alati hästi käib. Seft wanakuri aitab siin ilmas neid, kes teises ilmas temale kuulwad. Süütud lapsed ja need, kes reedel on sündinud, wõiwat mõnikord libahundi kuradimärki ära tunda ta silmade läikimisest. Seft filmad on aiwad, mis libahundi juures muudatuse puhul ei muutu. Lugu aga, mida ma jutustada tahan, on sündinud Scharmbecki

lähedal, seal, kus juur mets algab, seft see oli tooford alles hiiglasuur põlismets.

Ühes külas Geestrandi lähedal elas fõrd üks mees juures talus. Tema oli oma külas kõige rikkam mees ja kõit asjad õmestujid tal. Oli tal hein aasal kuwamas, paistis päike, ja tuli rahe, siis purustas see ta naabrite wilja pahemal ja paremal pool temast, aga tema põldu ta ei puutunud. Ja kui mõni taud kõit loomad külas maha tappis, tema loomad elajid lõhujat elu. Ta jõutus kasmas. Ja ta oleks küll wõinud rahul olla.

Uga imelik: naerda see mees ei saanud. Ta oli kaardimängu juures kõige ägedam ja ei kartnud. midagi ega kedagi, aga niipea kui noored inimesed oma süütus röömus hakkajid peent laulu laulma Jumala kiituseks, siis puges ta fõrwale ja ta silmad hakkajid kurjasti läikima.

Samal ajal elas jamas külas ilus ja karst neiu, kellele kõit, kõit külapoisid piidjids meeldida. Kõige hullemini ajas teda taga see üffit juure talu peremees. Tulise heameelega oleks ta selle neiu naiseks wõtnud. Uga tüdruk oli jumalakarlik, ja sellepärast wõis teda ta kaitseingel küll selle mehe eest olla hoiatanud. Ta kiitis oma südame ühele noorele, röömsale poisile, kel küll oli wäike talu, aga kes südamest wõis naerda. Seft seda wõis ka neiu. Ja oli tüdruk kui piim ja wesi, kuldsuustega ja silmadega, mis olid nii süüsed, nagu oleksid nad olnud wäljalõigatud juitaewast.

Kui müüd pulmapäew oli kindlaks määratud ja juba üsna lähedal, läks neiu metsa lehti otsima pargade jaoks, millega ta tahtis tubajid ehtida. Ja kui ta nii täitja üfipäüni keset tumedat metsa seisab, tuleb talle äkki wastu suur hall hunt. See lõgistab hambaid ja tahab teda puruks ristuda. Siis tõstab neiu hädas oma käed üles ja palub:

„Armas hunt, lafe mu wabaks. Mul on honne pulmad. Mis peab mu peigmees ütlima, kui ära jään? Ära tee mulle midagi! Ringin sulle ka südipaela, mis mul käes on!“

Hunt wastas:

„Siin südipaela ma ei taha. Tahan sinu walget kätt.“

„Lafe mu wabaks, armas hunt,“ palus neiu ümesti. „Hman sulle oma tanu kõigi kuldpitsidega.“

„Siin tanu ma ei taha,“ wastas hunt. „Tahan ju pead!“

„Sa pead jaama minu lumivalge särki, armas hunt! Lafe mu wabaks!“

„Ma ei taha — sinu lumivalget särki,“ wastas hunt. „Tahan saada sinu noore keha.“

Müüd hakkas neiu mitma, langes põlwili ja palus südamest oma noore elu eest.

„Hea küll,“ ütles hunt lõpuks, „ma lasen ju siis wabaks. Tee pulmad. Aga kui ja ootad omal kolmandal laul, siis kuulud mulle. Siis nõuan ma ju enesele!“

Neiu jooksis koju ja pulmad peeti lõpu-
fasti ära. Mees ühkiust talust, kes teda ise
heameelega oleks tahtnud kosida, istus teiste
pulmaliste keskel. Kui nüüd pruudipärja pärast
tantšiti, astus ta laua juure ja wiskas kolm
kõwa taakrit sellele oma tantšu eest pruudiga.

Siis hakkasid muusikandid nut tükki män-
gima, ja kui pruut temaga tantšis, waatas ta
temale lähedalt näkku ja karjatas kõledasti, sest
et ta huudi ta silmadest ära tundis. Aga tal
ei olnud julgust seda ütelda, waid ütles ainult,
ta meel läinud äkki peast ära. Ja ta ei rääki-
nud oma mehele midagi hundiga metsas kokku-
saamisest ja leidusest tantšu juures — jannuti
ei sellelegi teisele.

Päewad möödusid.

Ja kuna ta mees temast juurt lugu pidas,
siis sai ta jälle rõõmsaks ja ei mõelnudki enam
oma koledale ehmatusele. Kaks armast poisji
kaswajid tal üles ja kogu talu rõffas nüüd
päewad otja õnnest ja rõõmuga. Waid ühte
wäikest tütarlast oleks ta enesele weel soowinud.

Kui see ta soow nüüd pidi täide minema,
siis tuli talle ühel päewal kange hinu wärs-
kete maasikate järele ja ta läks metsa neid
noppima.

Äkki seisjis jälle hall hunt ta ees.

„Nüüd on aeg,“ ütles ta ja ta silmad läi-
kijid hirmus. „Nüüd oled sa niim oma!“

Nüüd tulid noorikul meele sõnad, mis hunt
talle seitsme aasta eest ta kolmandast lapsest
ütelnud, ja seda luges ta ka hundi silmist: et
ta talle nüüd enam armu ei anna.

Aga seal ligidal seisjis üks noor pun, mille
otsad peaaegu maani ulatasid.

Kiiresti ronis noorik üles puulatwa ja hak-
kas oma armast meest karjuma:

„Armas mees, tule oma waelele naisele
appi! Hall hunt seisab puu all. Ta tatab miid
mureda!“

Hunt hakkas nüüd wihastelt puujuuri katti
hammuistama ja maad üles kraapima, nii et
puu wärikses ja wankus, sest hundil oli jõudu,
nagu ei ühelgi inimesel ega elajal siin maail-
mas, kui teda wanakuri ei toeta. Ja puu ei
jaksanud wastu panna, hakkas wajuma ja lan-
ges küljeli.

Mees tundis oma armsa naise hääle ära
ja tormas talle appi, rutemini kui liinud len-
dawat. Ja tema taga jooksis kogu küla.

Jõudes metsa ääre, tuleb talle wastu hunt,
wäike laps lõugade mahel. Naisest aga leidsid
nad ainult pahema käe ja parema jala, tanu

kuldpiitsidega ja riided. Need olid punased
worest.

Nüüd asus kogu küla hunti taga ajama.
Ja keegi pani ta tee eest kinni ning pistis talle
jõnnikuhargiga juht esimese parema jala tagant
kõhtu, juht sel hetkel, kui hunt tahtis üle oja
hüpata. Weri jooksis kui paks, niist kiir ha-
wast ja hunt karjatas hirmjasti, aga jooksis
ometi edasi, nii kiiresti, et keegi talle järele ei
jõudnud, waid ajunikuud ta silmist kaotasid.

Kui nad nüüd kurewalt, et asi lühia läinud,
külla tagasi tulid, siis leidsid nad oma talu
wärawa eest selle mehe, kes noort naist oli
tahtnud kosida ja keda ta tantšul heidutanud.
Ta lamask juures wereloiqus, mis ta parema
kaula all oli, juht seal kohal, kuhu jõnniku-
hargi haru hunti oli tabanud. Weri jooksis
ta haawast nagu kaewust wesi.

Maabrid tahtsid teda üles tõsta ja maija
kanda, aga ifegi kahelja meest ei jaksanud teda
liigutada.

Nüüd teadis naise mees, milline lugu selle
mehega oli ja kes ta naise oli puruks kiskunud.
Sest libahunt ei wõi surra kristliku katuse all;
ta peab surema tee äärde. Ta sureb ka alati
inimese kujuk, ka siis, kui haaw talle hundina
löödi, ja haaw on inimesel täpselt sealsamas,
kuhu raud hundile haawa löi.

Kui ajunikkudele selgeks sai, kuidas lood
olid, löid nad oma õiglases wihask surema ta-
lupoja wemmaldega täitja surmaks. Niim
wanaisa isa on ise seda näinud. Ja kuna sibu-
ke soletis kristlikule surmatiale ei kuulu, siis wis-
kasid nad ta sohku, sinna, kus soo inimesi nee-
lab ja iial enam wälja ei anna. Aga enne
lõi naise mees temal kirwega pea maha, et ta
waim mitte libahundina edasi kurja ei teeks.“

Wotid olid kõik wair jäänud.

Dinge kinni pidades kuulajad Lätjendammi
rahwas õudset lugu, mida wanaema Wosj ju-
tustas.

Toa läwale olid kuulataides mehed tulnud.
Juge istus sügawas mõttes, juu poolenisti lahti
ja silmad suured, täis jubedust ja kaastunnet.

„Ja sibu-ke elajaga,“ tähendas Wisen,
„on ajunikuud aasta aasta kõrwal kui omasu-
gusega elanud! Hem! Nii ei wõi ju keegi teada,
kas ta armu-ann sõber äkki ei muutunud mure-
djaks hundiks!“

„Jah, waata ette,“ nokkis Jaan. „Kor-
raga seisau ma siin taga kui hunt ja murran
ju ära naha ja karwadega. Pehmed neid
maitsewad libahuntidele kõige paremini. Kas
pole nii, wanaema Wosj?“

Wanaeit jäi tõsiseks.

„Kõik, mis on noor ja täis elu, on liba-
hundile armu-annaks saagiks.“

Triin-Alleid oli päästi tõusnud. Kummaliskalt kahvatu oli täna tema õhtew nägu. Kes tema lähedal istuud, olid inestujega märganud, et ta feha wahetewahel nagu soopalawiku külmawärinad raputasid, mis soos alati liikumas on. Ta liiskas ruttu ühe afna lahti.

„Siin sees on hirmus palaw!“

„Woog külma, wärsket talwewõhku woolas lõikawalt tippa. Oli hafanud tund sadama, eimeist sel talwel. Läbitungimata pimedusest tulid helbed, fädelesid nagu langewad walged tähed tulepaistel, mis lahtisejt afnast õue woolas, ja kadusid pimedusse.“

Äkitselt murdus läbi talwewaiwuse wäljas ja õudse waiwuse toas kummaline toon, weniw hulumine, mitte nagu tormi wingumine, mida siin kõik tundsid, heli, nagu jeda keegi arwas weel mitte kuulnud olewat. Lagebajt soost Scharmbecki poolt kajas see õudne hää kummaliskalt hewelwusse, mille wanaema Bossi jutustus looinud, kirjeldamatut õudu aratades ifegi kõige julgemas südames.

Weel ford paijus see weniwitatud, tontlik hulumine suuremaks, ahwardades, woidufalt. Siis katkes ta äkki. Dõ ja talwe surmawaiwus asusid jälle eskitamatult talu ümber. Hääletult libisesid lumehelbed.

4

Kui Kreieni elanikud foju tulid, seisis maja rahulikult oma pimedate afendega, nagu nad ta jumä olid jätnud. Tuhmilt hõõgus tuli kolde. Majakoer magas oma putkas, majakafas peestles emnast tuhas.

Minult Tobias oli wijs katset teinud woodyst wälja tulla. Kõkkuwajumuna lamas ta kolde ääres, kleepiwad kollakad juuksjed peaacgu turhatules, feha wälja sirutatud nagu wäjumise küllastuses.

Katseti teda aratada sõnadega, raputamisega. Aga ta mi oli liig sügaw. Ometi ei wõinud ta kwiwõrandale jääda — teda oli waja woodyse kanda.

„Kutju — kutju Wilm Kattenbühl,“ käskis perenaine.

Weri tuli ja läks kiires wahelduses tema walges näos ja ta silmad loitsid kui juine tuleleek.

„Wilm!“ kifendas wana sulane sulastettoa poole. „Hei — Wilm!“

Kuid wastust ei tulnud.

„Wilm Kattenbühl!“

Nimi kajas läbi hämara foja, tungis kõigisse nurkadesse — ei toonud aga wähematti kaja tagasi.

Kirudes läks Lierke kambri juure. Triin-Alleid jäi liikumatult seisma magawa Tobiasse kõrwale. Ta hambad lõqifesid nagu palawiku wärinas, mis teda juba Bossi juures oli raputanud. Tarretult wahtis ta kambriuksele.

Lierke ilmus sealt üfjipäini.

„Boisji siin ei ole!“

„Ei ole seal,“ fordas Triin-Alleid. „Ei ole oma kambri? Kus peaks ta siis olema?“

„Scharmbeckis on hull kõrtse,“ pomises Lierke, „ja täna on laupäew. Urwatawasti on ta ühesse neijt istuma jäänud.“

„Jah,“ ütles Triin-Alleid, „kõrtji, mõnesse Scharmbecki kõrtji on ta jäänud.“

Stiine ja Wisheu wõtsid magawal Tobiasel jalust, Lierke õlgadest kinni. Nii kandsid nad ta tema woodyse.

Warsti kustusid talus kõik tuled. Aga mitte kõiki filmi ei wõllanud uni.

Juge oli kobe oma kambriusse läinud, mis oli kojast lahutatud kong seisfängiga, mille ta oli omal luulekisel wiisil wälja ehtinud kanaripifupärgadega, rohukimpudega, odawate, Scharmbecki-turult ostetud piltidega ja kõigi niifuguste kummaliste asjadega, mida soos leitakse.

Ta oli ufse waewalt oma järel kinni tõmmanud, kui ta seisma jäi, metsikult põkfuwal põuel pimedas oma ümber kuulatades.

Kas liikus midagi ta seisfängi patjade all? Kas kinnus, üles tõustes, tema kirjuskwärwitud riidekasti faas?

Ta ei jõudnud pimedas wälja kama-tada. Kiiresti süttas ta raswaküünlajupi põlema, walgustas fängi, kus padjad puutumata olid ja kanepist nõõr firju tutiga ülestõusmises laest liikumatult alla rippus, awas kasti, kus ta linane pesu ja pühapäewariided ilufasti korraldatuna seisid.

Siis pani ta oma kambriukse riimi, ajetas tooli selle ette ja pani kergetüüri hingama hafates küünlajupi seinariinule oma wäitese peegli ette ifa ja ema pildi wahele.

Ta istus kirjule kastile, pea käte wahel. Minustki sõna ei olnud ta rääkinud täna õhtul; ifegi tuikamiise kaudu polnud ta awaldanud oma tundeid, mis ta südamä ja aju lõhkemiseni täitfid.

Sejt iial ei olnud ükski lugu, mis ta turult ostetud raamatutejt lugenud, ükski muinasjutt, teda nii wapustanud kui jutt, mida wanaema Boss täna jutustanud. Kehalilikult ja peletamatult nägi ta oma ees jutu fujusid, ilufat pruuti, rõõmijat peigmeest ja halli hunti. Loomafujul nägi ta hunti ja weel selgemini kui waest, oma põrguliste tungide läbi süüsse ja surma aetud inimejt.

(Järgneb).

Tõtt ja nalja.

„Kuupalju on kuus ja neli?“ — „Üksteistküm-
mend!“ — „Wale!“ — „Üheksa, kolmeteistküm-
mend, kakskümmendüks!“ — „Kõik wale! Miks
ei ütles sa siis kümme?“ — „Sellega ma sisse ei
kuku! Tean ju selgesti, et wiis ja wiis kümme
on!“

*

Lastel küsitakse, mis usku nad on. Else-
kene ei tea, kas ta peab ütleva ew. luteri wõi
wene usku.

„Noh,“ küsib õpetajanna, „kas su wanemad
käiwad ew.- luteri wõi wene kirikus?“

„Minu wanemad,“ wastab Elsekene, „käi-
wad kiinos!“

*

„Emakene, kas wanaemal ja wanaisal on
tulewal nädalal kuldpulmad?“

„Jah, mu laps.“

„Kas lähewad nad siis ka kirikusse nagu
teised pulmatagijad?“

„Muidugi, ka kirikusse lähewad nad.“

„Kas neil siis ka on tulewal aastal laps?“

*

„Mis arst ütles? Kas haige jääb elama?“

„Ta ütles, wiiest seesugusest operatsioonist
õnnestawat hariilikult üks, ja kuna tal neli eel-
mist äpardanud, siis olla nüüd lootust.“

*

Tallipoiss: „Kas sa, saatan, seisad paigal!“

Parun (tema juure jõudes): „Kas herra hobu-
sega niiwiisi räägitakse, lontrus?“

*

„Meie sõber, inshener Leidlik, uurib praegu
uutmoodi weealuse laewa ehitamist.“

„Millised kõrgelelendawad kawatsused sel
mehel on!“

*

„Kuidas sa ometi neid kaksikõdesid oskad
üksteise kõrwal ära tunda?“

„See on väga kerge. Irma ütleb, kui ma teda
suudlen: „Seda ütlen ma emale,“ ja Emma
ähwardab: „Seda ütlen ma isale!“

*

Ütelge, mu wennad, hei —
mis on moodsam me partei? . . .
Lihtsalt mesilastepere,
kesse kütab kuumaks kere
selles, kesse katsub korra
pista nende pessa orra!

*

Kutsutakse suure murdwarguse tunnistaja.
„Teie ütlete,“ ütleb kohtu esimees, „et Te
miss Billingi seltsis elutoas istusite, kui murd-
wargus sündis?“

„Jah, herra esimees.“

„Jah, aga kuidas wõisite, kui murdwaras läbi
akna sisse ronis, noore daami suures hädaohus
üksi jätta ja plehku panna?“

„Arwasin, et tulija on ta isa!“

*

Wäike poiss emale: „Osta ometi isale ka
mõni mänguasi. Nüüd ta muud ei teegi, kui
mängib minu asjadega.“

*

Rikas kaupmees, kes maksujõuetuks jäänud,
saab warsti pärast seda õnnetust ühe tuttawaga
kokku, kes femalt küsib, kuidas ta käsi käib.

„Täna, väga hästi, olen jälle jahul.“

„Mis, nii ruttu?“

„Jah, pidin auto ära müüma ja pean nüüd
jälle jala käima.“

*

Kirjastaja kirjutab kirjanikule: „Miks nii
wähe kirjutate?“

Kirjanik wastab: „Miks nii wähe maksate?“

*

Inetu naine tuli närwihaiguste eriarsti juure.
„Herra doktor, mina usun alati, et mehed
mind taga ajawad. Kas usute, et see on
wiirastus?“

Arst waatas talle otsa ja wastas wiiwita-
mata:

„Wististi on see waid wiirastus!“

*

„Tühi kott ei seisa püsti!“

Ometi me näeme tihti

neid, kel pole kaalu, sihti,

kõige kauem seiswat püsti,

kuna täiskott kukkub, hakkub!

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.		KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—	
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE AADRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—	
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/8 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—	
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(üks B Laenu-panga majas).			
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.			
Tekstis 50% kallim.					
Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.					

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 23 (113)

Ristsõnademõistatuse seletus.

r	e	b	a	n	e	k	e	s	k	i	m	o	
o	o	o	a	e	d	e	l	o					
m	i	h	o	l	l	e	u	k					
a			m	u	r	d	l	a	i	n	e	e	
a			õ	a	n	n	t	a					
n	h	i	i	s	e	a	u	t	o	n			
k	s	e	r	e	o								
m	u	r	a	k	a	s	r	i	c	h	a	r	d
u	k			h				e	g				
b	k	ü	ü	n	a	p	i	i	m	a			
e			l	u	r	õ	d			p			
l			a	l	u	t	a	g	u	n	e	t	
g	a	u	t	k	d	a	o	e					
i	e	u	a	a	m	l	s	e					
a	b	r	u	k	a	s	l	i	n	a	s	k	

Õlgeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Anna Anso, K. Allisson, Artemi Altermann, Wolly Aus, R. Annok, M. Braun, Alide Eerik, Jaan Emann, E. Emann, A. Grünberg, W. Grüntal, Leo Grüntal, Rich. Granberg, And. Jansson, J. Johanson, Arwed Johanson, A. Kauter, Elmar Kallas, Salme Kask, K. Möttus, A. Lucius, Mady Luikmann, Ed. Martin, Hed. Martinson, K. Masing, Paula Melifer, E. Möllifer, Roosa Nurk, Olga Nurk, August Nurk, Helmi Paju, Astrid P. Johann Peet, Richard Pihkwa, Fr. Pakman, Alfred Reksa, Julie Reksa, E. Riisk, O. Riesenkaupf, J. Saharow, Rudolf Sarw, A. Tohwer, Leida Tults, A. Tults, E. Tambek, Rudolf Unt, L. Waho, O. Wahter, O. Winkelberg, R. Waho, R. Weber, E. Welbrg.

Tartust: Julius Bormeister, O. Ekman, A. Kartau, Amilde Kornel, Selma Puusik, Alex. Solba, R. Solba, Silwia Tulpp.

Pärnust: Rudolf Arro, Paul Kangur, H. Käger, Milda Küng, W. Kiwi, E. Kevardt, Boris Koolman, A. Pull, Herbert Roger, N. Ruus. Ed. Ustritsow.

Rakwerest: Fritz Kask, Joh. Kask, M. Põiklik, Karl Põiklik, William Põiklik, Felix Tenneberg, Ulrich Tenneberg.

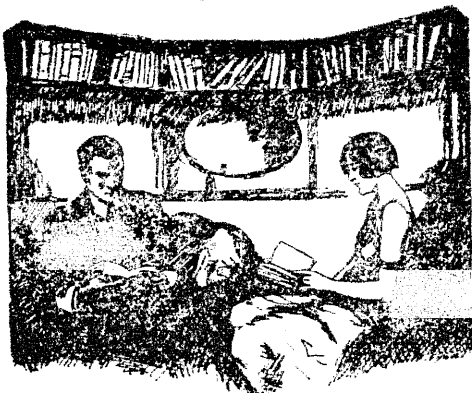
Walgast: Ed. Allas, O. Hiiop, Irene Ruga, Mary Simson, Holmes Scherlok, Ella Tännä. **Wõrust:** A. Allas. **Tapalt:** „Eka“ A. Jantra, Kuku, B. Luuk, S. Lauton, E. Luuk. **Mõisakülalt:** W. Lilienblatt, Mihkel Palu, R. Rajalane, Arn. Reinhaus. **Wiljandis:** Wilma Weinthal, Mary Weinthal, Alice Weinthal. **Jänedalt:** W. Bootor. **Kohtla Järwelt:** Ferd. Anton, M. Sillenbach. **Aserist:** T. Weigel. **Türlit:** Ella Eeman. **Ristikülalt:** E. Grents. **Otepäält:** Karl Jaks, Leo Rääk, Koit Saar. **Lellest:** Hans Koppel, Endel Rämmal, E. Wirkus. **Ahjust:** D. Kure, P. Kurre. **Elwast:** E. Öunapuu. **Jõgewalt:** R. Terasmägi. **Rõngust:** Ernst Tobber. **Abjust:** Helmy Kornfeldt. **Kuremäelt:** J. Kangur. **Põlt-samaalt:** T. Männik. **Raasikult:** O. Lipstok, H. Lipstok. **Arest:** L. Luster. **Kohilast:** Natalie Mikker. **Wändrast:** Leeni Paulus. **Walgutalt:** S. Priks. **Sondast:** L. Petrow. **Kil. Nõmmelt:** E. Rossmann. **Saardest:** Ed. Rossmann. **Hallstelt:** Ed. Sinka, August Sinka, **Nõmmelt:** R. Tiiskur. **Paluperast:** Lygia Tullf. **Torilt:** E. Tilk. **Pelesaarelt:** G. Urban. **Hiiu Keinast:** Eduard Wee-Oskar Weel. **Jõhwist:** A. Wiikow **Sakust:** E. Reimann.

Neist wõitsid loosimesel: 1) 1 aasta-kaik „Romaan'i“ 1927 a. O. Ekman, Tartust, jaani tän. 12; 2) Georg Kaiseri „Gaas“ — Jenny Kornfeldt, Abjust; 3) O. Lutsu „Inderlin“ — Leeni Paulus, Wändrast.

„Romaan'i“ talitus.

Teie wõite endale nüüd raamatukogu soetada!

„ELU“ lugemiswara on sobiwa hinna tõttu kõigile kättesaadaw.

„ELU“ lugemiswara nimetus kindlustab hää, tuumaka ja põnewa sisu ja waatamata odawa hinna pääle wärtusliku wälmuse.

„Elu“ lugemiswara toob tuntumate ja loetawamate kaasaegsete kui ka parimate maailma kirjanikkude tuumakamaid ja põnewaimaid romaane, nowelle ja jutustusi Walik suureneb iga 20 päewa järele. Iga raamat 96—120 lehek. Mk. 35:—

Müügil kõigis raamatuärides, lehemüüjatel ja raudtee raamatukapides.

Suurautasudega ankeet lugemisharrastajatele! Mk. 75000. wäärt. auhinderahas ja asjades. Osawõtta wõiwad kõik. Lähemad „Elu“ lugemiswaras Nr. 10.

„Elu“ lugemiswara ilmunud numbrid :

Nr. 1. **S. Lagerlöf, härra Arne warandus.**
104 lehek. Mk. 35.

Põrutaw lugu ühe lapse saatusest.

Nr. 2. **H. Zetterström, Dünsmiitkoer.**

96 lhk. Mk. 35. Rõõmuhumoristil juttusi

Nr. 3. ja 4. **A. Conan-Doyle, Kolmnurk sõõris.**

212 lhk. Mk. 70. Põnew kriminaalromaan.

Tegewus areneb Inglismaal ja Ameerikas.

Nr. 5. ja 6. **H. Courths-Mahler, Anna an-
deks, Leori.** 204 lhk. Mk. 70.

Jus liigutaw romaan.

Nr. 7. **Björnsterne-Björnson, Päiwila Syn-
nöwe.** 119 lhk. Mk. 35. Kaunis nowell

kõiki wõitwast armastusest. Lugu lihtsate

norra talunikkude elust.

Nr. 8. **Thea von Harbou, Metropolis.**

104 lhk. Mk. 35. Harbou uus põnew ro-

maan hiigla tulewiku linnast.

Nr. 9. **E. de Haas, Jack London, A. Heje,**

Kolm jutustust 96 lhk. Mk. 35. Kolm

põnewad, piltidega ilustatud, romantilist

juttu Austraaliast, Aafrikast ja Aljaskast.

Nr. 10. **Emil Droonberg, Karukütt karejõel,**

100 lhk. Mk. 35. Saksa loetawama kaas-

aegse kirjaniku romaan Kaanadest.

„Elu“ talitus, Tallinn, postkast 29.—Ro.

saadab raamatute hinna saatjatele raa-

matud postikuludeta koju kätte.

Igaüks tellib omale selle huwitawa ja odawa nädalalehe!

5 ülemaalist suurt organisatsiooni (E. Haridusliit, E. Karskusliit, E. Raamatukoguhoidjate Ühing, E. Eugeenika selts „Tõuterwis“ ja E. Õpetajate Karskuskaswatusliit annawad wälja ühist häälekandjat

„KÜLWAJA“

mis on ainukene wabahariduse, karskuse, ja tõuterwishoiu ajakiri Eestis.

„KÜLWAJA“ kirjutused on kõigile tähtsad, seepärast tellige ta endale kõik!

Tellida saab „KÜLWAJA“ igast postiasutusest, suurelt hulgalt tellimiste wastuwõtjailt ja talitusest — Jakobi tän. Nr. 8, Tartus, wõi abitalitusest — Eesti Haridusliidust Tallinnas, Rataskaewu tän. 22. Tellimishind on 200 marka aastas.

Tellige „KÜLWAJA!!“